

ЛЮКО ДАШВАР
ІНІЦІАЦІЯ

Люко Дашвар

Ініціація. Клубне видання

Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»

Дашвар Л.

Ініціація. Клубне видання / Л. Дашвар — Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»,

ISBN 978-6-17-125062-8

Стара Костомарова не пам'ятає, як опинилася на тому забутому богом хуторі. «Чорні ріелтери» відібрали її квартиру, а жінку спровадили подалі від Києва. Селянин Перегуда дав їй притулок, він навіть вийшов на нотаріуса Германа, який обдунив стару. А коли повернувся на хутір, то вже ні хати, ні Костомарової не було... Тим часом у Києві дівчина Меланія потрапляє у вирдивних подій. Усе починається зі снів про мерців, далі — зустріч із нотаріусом Германом та його зникнення. І Блейк, у якого Меланія закохується до нестями і який зраджує її. Від того часу дівчині сниться вже інший сон: про розлучений натовп, стару жінку, Блейка, який просить про допомогу... От-от шляхи всіх героїв перетнуться. І тоді кожен з них — хоче він того чи ні — пройде свою ініціацію. Ініціацію на право вважати себе людиною...

ISBN 978-6-17-125062-8

© Дашвар Л.
© Книжный Клуб «Клуб Семейного
Досуга»

Содержание

Від автора	6
Частина перша	7
1	7
2	8
3	15
4	17
5	19
6	21
7	25
8	27
9	31
10	34
11	41
12	47
13	49
14	56
Кінець ознакомительного фрагмента.	61

Люко Дашвар

Ініціація

Ініціація (лат. *initium*, від *initiare* – починати; лат. *initiatio* – посвячення; здійснення таїнства) у загальному значенні – початок, початкова стадія, конкретніше – обряд, що знаменує перехід індивіда на новий щабель у межах соціальної групи. У психологічному сенсі ініціація виникає тоді, коли людина наслідуються діяти всупереч природним інстинктам і відкриває в собі можливість руху в напрямку до свідомості.

*На світі дуже мало людей.
Блаженніший Любомир Гузар*

Від автора

Реальність неймовірніша за вигадку. Що би ви не прочитали за своє життя, знайте: усе те може статися. Перед вами історія, реальні події якої викладені на рівні образного узагальнення, без справжніх імен і прізвищ. Заздалегідь перепрошую за використання таких відомостей із відкритих джерел, а також за їхню вільну інтерпретацію, бо щиро сподіваюся: це не применшить ані значущості цих подій, ані поваги і шани до їхніх реальних учасників. Ані зневаги – до тих, хто вартий зневаги.

Частина перша

1

Пес геть охляв, а весна все не допомагала: ще не висмикнула з нір полівок, не вповільнила реакцій полохливих зайців. Із кущів обабіч перевантаженої траси в семидесяти кілометрах від столиці тоскно спостерігав за автівками, що вони різали шлях у протилежних напрямках. Хоч би яка зупинилася чи легковажна рука просто на ходу викинула з вікна недоїдений кусень. Машини не гальмували.

Пес витягнув шию, побачив стару жінку – дибала собі узбіччям у бік Києва – і якби пес був людиною, тільки б одному здивувався: елегантній, хоч і давній, шкіряній сумочці, яку старенька в акуратній простій одежині міцно стискала в руці. Та пес був псом, зголоднів украй, тому подерся крізь кущі до людини, зашкандибав поряд, дивився їй в очі благально: дай... Стара жінка зупинилася, розкрила елегантну шкіряну сумочку, дістала з неї галетне печиво «Марія», простягнула псові.

– Не забудь почистити зуби та помити руки, – мовила суворо.

Пес заковтнув печиво, подивився старій у спину: сунула собі далі потроху з приреченістю всіх живих – і людей, і тварин – йти і йти, поки є сили. Заскавучав застережливо, бо бачив: геть обмаль сил у людини. Попередити хотів: зупинися, поки не впала.

Жінка не зрозуміла поради, все віддалялася. Пес уже намірився повернутися в кущі, та раптом побачив, як стара оступилася, на мить втратила рівновагу, ледь не впала, та встояла, продовжила шлях.

Пес насторожився, завмер. Примружив очі від сонця: вже наповнювало теплом холодний весняний ранок. Небесний жовтий диск нагадав псові печиво, яке щойно зігріло його голодний шлунок.

Із жалем глянув на безпечні кущі, побрѡхав за людиною вслід.

Попереду маячив довгий виснажливий день...

2

Сон. Якби не уривок страхітливого сну – чіткою картинкою стояв перед очима, жахав до тваринного відчаю – я б наплювала на намагання наповнити хоч краплею користі залишок цього порожнього весняного дня. Закінчувався. Низьке сонце ще освітлювало місто, та вже попереджало: скоро все навкруги огорнуть сірі сутінки, загустіють до чорного екрана, який фатально виникає завжди після того, як кіно закінчується. Та дивний сон вимагав активної протидії ще сьогодні. І ось я тут, у нотаріальній конторі, за двадцять хвилин до закриття: вмотивована, відважна і занадто знервована для того, щоб відірвати ці двадцять хвилин від себе, подарувати їх будь-кому.

Нотаріуси вже сунуть до виходу, гукають колезі, який не встиг завчасно підхопитися зі стільця:

– До завтра, Германе!

– Так! До завтра, – киває той, не приховуючи роздратування, і все не дивиться на мене, імітує цілковиту зайнятість: перебирає папери на столі і, певно, подумки останніми словами кляне себе за те, що, коли я увійшла до нотаріальної контори, він був єдиним із трьох нотаріусів, який іще сидів за столом (інші вже попідохплювалися, шаруділи-складали речі), тому я навіть не спитала, до кого мені звернутися. Просто підійшла і сіла біля столу молодого розгодованого і, певно, успішного чоловіка, раз він у стильному костюмі та з дорогим годинником на лівій руці, хоча зовнішні ознаки успіху ніяк не підтвердження внутрішніх чеснот.

– Приходьте завтра. – Герман врешті піднімає на мене очі. І його чомусь не вражає моя краса чи фантастична неординарність аж настільки, щоби він забув про час, кинувся виконувати будь-які мої забаганки. Дивно, бо я сама хронічно відчуваю свою виключну неординарність просто на фізичному рівні.

– До закінчення робочого дня ще двадцять хвилин! – нагадую Германові.

– У нотаріусів апріорі немає справ, які вирішуються за двадцять хвилин. – Він уже не приховує роздратування. Зиркає на коштовний годинник.

– За двадцять хвилин устигнете проконсультувати мене! – не здаюся.

– З якого питання?

– Хочу скласти заповіт.

Герман не вірить власним вухам. Роздивляється мене здивовано.

– Вам... років тридцять?

– Тридцять один!

– Хворієте?

– Ні. Принаймні якщо і хворію, то не знаю про це. Або – так! Хворію. Ми всі нині дрімучі та хронічно хворі.

– Якщо хронічно, то нащо вам заповіт саме зараз?

– Такі часи. Маю оперативну й адекватно реагувати.

– Не розумію. – Він не розуміє. Забуває про двадцять хвилин: стікають-щезають.

Зітхаю, беруся пояснювати:

– Раптом завтра в під'їзді чи просто на вулиці мене приріже покидьок, яких зараз раніше строку повипускали?

– То запишіться на курси самооборони.

– Не допоможе.

– Чому?

– Бо покидьок із ножем – тільки один із варіантів. А якщо п'яний суддя переїде мене своїм позашляховиком? Чи натовп проплачених мітингувальників затопче на смерть, коли поспішатиму на роботу і спробую легковажно продертися крізь юрбу. Чи сусід надумає погра-

тися з гранатою, яку стирив у АТО, смикне не за те, за що треба смикати, сам виживе, а стіна завалиться і під собою поховає мене. Чи сусідка втомиться від злиднів, відкриє газ, щоби вчадіти, та замість неї вчадію я. Чи провалюся під землю разом із тротуаром, бо каналізація ж стара, весь час прориви. Чи загину під час стрілянини на вулиці, бо випадково потраплю на лінію вогню.

Я могла б до ночі перераховувати нотаріусу ймовірні фатальні пригоди буденного життя, та лише дивлюся на нього з прикрістю:

– Новин не дивитесь?

– А ви, судячи з усього, дивитесь їх забагато!

– Такі часи! – повторюю бовдурові. – Рік дві тисячі сімнадцятий! Війна. Усюди війна.

То допоможете?

Герман усміхається нахабно, глузливо.

– Здається, ви більше переймаєтеся не своєю наглою смертю, а тим, що ваші багатства потраплять не в ті руки.

– А знаєте чому?

– Просвітіть!

– Бо – прикиньте! – всі свої матеріальні цінності я чесно заробила! Сама!

Нотаріуса не вражає моє признання, хоча я вважаю це наріжним каменем і головним аргументом для самоповаги.

– І багато встигли за тридцять один рік? – питає демонстративно-байдужо.

– Жартуєте? – дивуюся щиро. – Чи, по-вашому, я від народження мала би вкалувати? Я почала працювати десять років тому. Коли ще навчалася. Перерахувати, що маю?

– Прошу!

– Добре! – пробую зручніше вмотитися на незручному стільці. Мені є чим похвалитися. Професійний «Нікон», комп і майже новий «Макбук», багато класного взуття, бо люблю взуття: нащо йому помирати разом зі мною? Сімсот баксів на рахунок. Мала більше, та віддала на АТО. Ще є шуба з дуже коштовного нетутешнього ягняти, круте крісло-гойдалка якогось шведського дизайнера, дві чайні чашки ручної роботи і три старовинних порцелянових горнятка для кави. За копійки купила біля підземного переходу – в інтелігентної старенької пані в потертих рукавичках. А ще в мене є останній «Айфон», суперова кавомашина, спеціальний ніж для сиру з Голландії, дві шкіряні сумки з Італії та бомбезний гаманець англійської фірми «Вісконті». І книги. Метр і 76 сантиметрів різновеликих текстів на полиці. Готівку до заповіту не включаю, бо маю намір розтринькати її швидко, азартно та безглуздо. Чи з розумом. Ще подумаю. Одяг узагалі заповім спалити на попіл – не хочу, щоб запахи мого тіла змішувалися з будь-чийми чужими.

– А житло? Власне житло у вас є? – уже не приховуючи зацікавленості, питає нотаріус.

– Ні, Германе! – відказую різко.

Насправді теоретично я маю власну територію. Коли батьки приватизували нашу дев'яностометрову квартиру в дореволюційному будинку біля знесеного Євбазу, то на себе оформили лише третину площі. Дві інші демократично та справедливо розділили між дітьми, і нам із братом дісталася по тридцять квадратних метрів. Ми гайнули з них, як тільки підросли. Брат за цей час поміняв із десяток адрес, а мене бажання жити самостійно і незалежно ще сім років тому загнало в найману однокімнатну квартиру на вулиці Ентузіастів, наче б це додало оптимістичного поштовху і усьому моему життю.

– Ні, – повторюю вже не так упевнено. Як же я пропустила такий важливий нюанс! Мабуть, у заповіті треба відмовитися від своєї частки родинної оселі на користь батьків, щоб у брата не виникали сумнівні ідеї. І щоб ніяка чужа сволота від мого імені не впала мамі з татом на голову, якщо я...

Думки гальмують, уриваються. Так не хочеться казати «якщо я нагло помру».

Нотаріус теж мовчить. І вже не дивиться на коштовний годинник. Тільки на мене. О так! Я знаю цей погляд! Не знаю тільки, якими словами Герман передасть його красномовність.

– А в мене є житло, – каже Герман, і в його голосі з'являються азартні хижі нотки.

– Класно!

– Можемо там продовжити роботу над вашим заповітом, – додає упевнено. І має аргументи: двадцять хвилин розтанули, нотаріальну контору слід зачиняти, вмикати охоронну сигналізацію, тож попрацювати тут не вийде. – Що скажете?

– Усе в тебе вийде, Германе, – відповідаю нахабно, бо ж знаю, що буде далі: він заманить мене до себе, хвилин десять ми вдаватимемо, що нам дійсно треба працювати над заповітом, потім він запропонує вина-горілки-віскі-коньяку-мартіні (бажане підкреслити), а я спитаю про презерватив. Принаймні так буває в телевізорі.

Дивлюся нотаріусу в очі: я ж усе правильно зрозуміла?

– Повір. Пропоную тільки тому, що ти така... – пояснюють його очі.

– Яка? – питаю без слів.

– Така, ніби тобі нема чого втратити. То чому б не зі мною?

– Усе в тебе вийде, Германе, – повторюю більш милосердно. Нотаріус має рацію. Чому б не з ним?

На вулиці біля нотаріальної контори Германа зтягує в орбіту суцільного нарцисизму.

– Щодо заповіту... І твоїх матеріальних цінностей, – питає хвалькувато. – Про житло зрозумів. Житла немає. А транспортні засоби є? Машина?

Не розумію! Нащо він продовжує гратися в роботу і ділові стосунки? Я ж йому натякнула: все в тебе вийде, Германе! Але повторювати втретє: «Усе в тебе вийде, Германе», – геть не хочеться, і я відповідаю по суті.

– Машини не маю.

– А я маю! – на голові Германа з'являється-сяє корона. Клацає пультом сигналізації в відтунінговану мордюку немолодої, але все ще спортивної «Тойоти». – Швидкості не боїшся?

Швидкості боюся. Та більше – людей. Ти ж не людина, Германе? Сподіваюся, хтось більш милосердний.

Нотаріус не чує моїх думок. Трахає бідну «Тойоту», а тій важко: хрипить, несе.

Печерськ. Хто б сумнівався! Огороджений парканом комплекс із декількох висоток. Шлагбаум – ініціація: зможеш його подолати – і ти в іншому вимірі. У багатій, віддраєній до блиску резервації посеред занедбаного міста: тут квітники-газони, чисті доріжки і охайні дитячі майданчики. І сам ти тут – інший: успішний, статусний. Очі фіксують добробут і спокій. Тут не з'явиться злодій чи випадковий перехожий напідпитку, тут підлітки не насміляться обісцяти під'їзд чи обписати матюками стіни. Тут підбори жіночих черевичків ніколи не застрягнуть у щілині потрісканого асфальту, а пафосні іномарки ніколи не вскочать у ями, бо тут немає ям: асфальт – моноліт. І тільки сморід від смітневих баків сусідніх будинків підло розбиває ілюзію вцент.

– Живеш тут? – питаю для годиться.

– На двадцять п'ятому. Тобі сподобається! – Герман про інше. Його вже заповонило передчуття близького сексу. Рухи – легкі, грайливі. Голос трішки похрипує, а очі не приховують жадання.

– Ліфт для інтиму? – пробую іронізувати, коли заходимо до невеликого – на двох! – ліфта.

Герман на мить губиться. І не цілує мене в ліфті, хоча за всіма стереотипами мав би розпочати прелюдію вже зараз. Спираюся на стіну кабінки і, хоч нотаріус надто близько, безсоромно роздивляюся його. Маю ж запам'ятати, з ким нині встановлюю випадковий і алогічний близький фізичний зв'язок, бо раніше нічого подібного зі мною не траплялося, але в телевізорі таке стається систематично. То чому б не приміряти на себе чужу історію?

Нотаріусу не більше сорока. Чи, може, виглядає старшим, а насправді – років тридцять п'ять. На круглому обличчі метушливі негарячі очі-вуглики, ніс картоплиною, вуста надто рухливі – перебір, усе в мінус. Зайвих кілограмів двадцять – грубим екватором навколо талії і вже локально – на пухких щоках, підборідді, шиї і далі вниз окремими материками й острівцями. Величезний, величезний, як материк, мінус. Але є і плюси. Високий, міг би в баскетбол грати, якби не зайві кг. Волосся не втратив – теж плюс.

Голомозі черепушки викликають у мене озноб. Бороди теж немає – ще один плюс, бо бриті наголо бородані всі до одного для мене – новонавернені мусульмани, і це не те, що викликає підозру, але бентежить і насторожує, бо ніколи раніше в західній цивілізації чоловіки не переносили волосся з голови на підборіддя так радикально. А нині якого біса? У чому глибинна суть тренду?

Ліфт зупиняється. Нотаріус по-хазяйському виходить першим, а я їм очима його спину: цікаво, коли Герман запитає, як мене звати, чи наш потенційний фізичний зв'язок не передбачає такого ступеня довірчості?

Герман ніби чує. Обертається.

– Так і не спитав, як тебе звати...

– Може, сам вигадаєш мені ім'я? Пізніше! Після того як ми... попрацюємо над заповітом, – виходжу з ліфта. Роззираюся: які з цих трьох дверей зараз відчиняться для мене?

Герман замирає посеред площадки, дивиться на мене вкрай здивовано. Невже прийняв за чисту монету мої слова про роботу над заповітом? Тоді ще один мінус йолопу! За відсутність почуття гумору.

– Якщо ми працюватимемо над заповітом, я і так знатиму твоє справжнє ім'я, – мовить йолоп чи то роздратовано, чи то розгублено. – Бо перше, що треба зробити, – встановити особу, яка складає заповіт. Ти ж із паспортом?

Я з паспортом, але чому він такий тупий? Нащо руйнує мізерну ілюзію романтичності, наче моє справжнє ім'я (варто лише Германові його взнати) переверне сите життя нотаріуса кардинально і назавжди? От чому він такий тупий?! У нас і так не було фатального знайомства, першого побачення, страждань через розлуки і ревності, поцілунків під дощем і обіцянок вічної любові, як те щодня показує телевізор. Може, він не дивиться телевізора?..

Язик проситься відповісти по суті: так, я з паспортом. Та всередині раптом виникає нестримне бажання величезними гострими ножицями розрізати одяг цього вайлуватого телепня, повалити на якийсь диван чи просто на підлогу та згвалтувати! Нестримно, нахабно і так жорстоко згвалтувати, щоби більше ніколи йому навіть на думку не спадало вести себе із жінками так... придуркувато.

– У тебе є презерватив? – питаю, ледве стримуючи лють. – Чи мені до аптеки збігати?!

Герман забуває про заповіт, джентльменські ігри в прелюдії і те, що ми застрягли на площадці, території загального користування, перед трьома дверима на клятому двадцять п'ятому поверсі. Подається до мене, і – дідько! – ні. Знову ні! Не цілує, хоча за всіма стереотипами мав би. Обіймає однією рукою, другою стискає мої груди.

– Ти така... незвичайна! – кругле лице його стає червоним.

– А ти такий оригінал! Ми займатимемося цим тут? – сексуальна агресія чоловіка передається мені наступальним збудженням. – Тоді б уже краще в «Тойоті».

Герман відступає на крок, знічується. Похапцем дістає з кишені ключі.

– Вибач, – суне до дверей. Одних із трьох – важких, дубових.

Дивлюся на ті двері. Відчуваю, як холоне серце.

Такі двері не піддадуться, не розчохнуть від легкого поштовху. Вимагатимуть зусиль. Я вже бачила такі двері. Не тут і не тепер. Напередодні! У фіналі моторошного сну, який розвіявся, лишив у пам'яті тільки чіткий страхітливий уривок. Ніби стою перед важкими дубовими дверима. Отакими, як ці. І маю відкрити їх, аби пересвідчитися: за дверима чорнота вузь-

кого коридору, і в тій чорноті видно лише ноги людини у важких черевиках. Людина лежить на підлозі ногами до дверей, і я навіть пам'ятаю рифлену підошву важких, схожих на солдатські берці черевиків тої мертвої людини. Бо уві сні за дубовими дверима в чорному коридорі лежала мертва людина.

Нотаріус не помічає мого приголомшення. Штовхає дубові двері, а вони і справді важкі. Лише трохи прочиняються, та я бачу в чорноті коридору дебели черевики: рифлені підошви – сторчма.

– Стій! Стій! – белькочу перелякано. Хапаю Германа за руку, тягну від ледь прочинених дверей. – У твоїй квартирі – мертва людина! Повір! Я точно знаю! Я те бачила! Раніше!

– Коли «раніше»?! – Нотаріус не з героїв. Червоне йде з лица – щоки-губи полотніють. Перелякано озирається на прочинені двері. Відсахується, з підозрою дивиться на мене. – Ми не зустрічалися раніше. Я навіть імені твого не знаю!

– Здалося тобі моє ім'я!

– Хто ти?! – питає він самими губами.

– Господи, про що ти?! Я ніхто! Ніхто, чуєш?! Просто бачила сон! Такий страшний сон про смерть, що аж захотілося скласти заповіт. І я прийшла до тебе. А ти привів мене сюди. А тут – двері! Ті самі двері, що я бачила їх уві сні! За ними, там, усередині, є хтось мертвий. Не віриш? – замовкаю. Дивлюся на нотаріуса схвильовано. – Давай перевіримо, – пропоную чомусь пошепки. І роблю крок до дверей.

– Ні! – Герман зривається, хапає мене за руку. – Не підходь! Стій, не руш!

– Добре. Тоді давай викличемо поліцію.

– Ні!

Не питаю: чому?! Мені геть не цікавий логічний ланцюжок його думок, який фінішує цим неадекватним «ні». Я б краще спитала: а що робитимеш? Та Герман випереджає мої думки. Дивиться на мене зволожнілими від переляку очима.

– Шкода... Що в тебе немає житла.

Так он куди його думки завели! У мене намірився сховатися? Ні, він таки дивиться телевизор. Випадкова зустріч, фатальний флірт, і ось уже на території милосердної дурепа товчється неадекватний чувак, якого переслідують хижі злодюги. То точно вони підкинули в Германову квартиру мертво тіло, аби надовго нейтралізувати норавливого нотаріуса звинуваченням у вбивстві.

– Так! Шкода, що в мене немає житла, – відважно захищаю наймане кубельце на вулиці Ентузіастів. І без того сумнівна пригода стає геть ідіотською: стою на площадці, території загального користування, біля прочинених дверей на клятому двадцять п'ятому поверсі разом із приголомшеним нотаріусом, який ніяк не може второпати, що ж йому робити.

– Зробимо так! – Герман раптом тихо суне до дверей, обережно їх причиняє.

– Зробимо? – перепитую пошепки. – Я теж маю щось робити?

– Благаю, благаю! – хапає мої руки. Цілує їх, цілує, цілує. Допетрав нарешті! А пізно, йолопе! Раніше треба було руки мої цілувати! Тоді, може, я б і розповіла про кубельце на вулиці Ентузіастів.

– Благаю! – Герман відводить мене в кут площадки. Із цього ракурсу сусіди, навіть якби й захотіли підглядіти за нами та поприпадали до очок своїх дверей, нічого б не побачили.

– Благаю! Допоможи!

– Чим можу? – питаю насторожено.

– Піднімися сходами на кілька поверхів. Зачекай хвилин із десять, а потім спустиись ліфтом. Я дам тобі грошей на таксі.

– А ти? – Мну в руці сотку, здивовано дивлюся на нотаріуса.

– Спускайся зараз і від'їду. Мені треба перевірити одну версію. Подумати.

– Є над чим. Так?

– Так! Є над чим.

– Добре, – погоджуюся.

– Дякую, дякую. – Герман уже суне до ліфта, зупиняється, підганяє мене жестами: мовляв, не стій, піднімайся на кілька поверхів.

На площадці двадцять сьомого поверху крізь брудне скло загального користування бачу: від висотки відїжджає крихітна, як комашка, спортивна «Тойота». Він усе-таки дивний, цей Герман! Невже в нього відсутнє не тільки почуття гумору, а й звичайна цікавість? Я б замордувалася від невизначеності, якби не з'ясувала: в квартирі є мертва людина чи ні? Це ж точка відліку для подальших рішень і дій. А він дременує світ за очі, наче в тому є вихід.

– Покидьок! – Несподіване відкриття приголомшує, бо в одну мить розумію: нотаріус конкретно підставляє мене. Камери зафіксують (бо ж не існує резервацій без камер стеження!), як ми з Германом заходили, потім засвідчать, що він поїхав. Дуже швидко поїхав, хвилин за п'ять після того, як увійшов. За цей час не те що вбити когось, кави заварити не встигнеш! А я лишилася тут... Навіщо?! Так те і дурневі зрозуміло! Це ж я злочинним шляхом потрапила до оселі нотаріуса. І не одна. Разом зі своїм Клайдом, який стирчав на двадцять сьомому, чекав сигналу від своєї Бонні. І ми разом обчистили Германову берлогу, а потім Клайд сказав, що все забере собі, а я, горда Бонні, захопила перше важке, що трапилося під руку, і проломила Клайдові голову, бо не терпить моє серце несправедливості, і тепер мертвий Клайд валяється в коридорі і тим самим німо та підло свідчить проти мене.

І що робити? Була б я в телевізорі, то вихід би знала. Мала б терміново зателефонувати давньому приятелю, що він багато років так відчайдушно сохне по мені ще зі шкільних часів, що й до цього дня жодного разу не глянув на іншу дівчину, не те щоб уже переспати з нею або просто пофліртувати. Бо тільки я йому – єдине на все життя кохання. Я б зателефонувала, і він би примчав: зламав усі кордони, перебив усі шлагбауми і усіх консьєржів на шляху. Пригорнув мене до серця, сказав би: «Я врятую тебе!»

– Немає у тебе таких приятелів! – охолоджує реальність.

– І не було ніколи, – шепочу розгублено. Роззираюся: що ж робити?

– Тікати! – наказує реальність.

– Так! Тікати.

Чхати на Германові настанови спускатися ліфтом. Суну сходами: двадцять шостий, двадцять п'ятий. Навпроти квартири нотаріуса зупиняюся, хоч у голові і б'ється: біжи, біжи. Дивлюся на важкі дубові двері: вони прикриті, але не зачинені. Звичайно! Так же і має бути після пограбування та наглого вбивства.

– Нотаріус не такий уже й тупий!

Ноги ведуть до дверей.

– Ти з глузду зїхала?! – істерично репетує реальність.

А що маю робити?! Я ж забуду про спокій, якщо не перевірю свій сон, бо уві сні так було: я точно знала, що за дверима – мертва людина, і розчахнула ті двері, аби перевірити, чи так і є. Але не встигла нічого побачити – прокинулася. Може, для того, щоб дізнатися зараз?

– Маю... Маю пересвідчитися. Бо – сон. І взагалі все – не випадково! Не просто ж так пішла я за цим нотаріусом. Раніше ж такого не траплялося. Хоча спроби були.

Штовхаю двері – вони піддаються несподівано легко, відчиняються навстіж. Серце калає: уві сні так і було. Вдивляюся в чорноту коридору, – аж сльози на очі, – та бачу тільки дебели важкі черевики, підошви сторчма.

– Я на хвилину, на одну мить. Тільки пересвідчуся і одразу піду.

Переступаю поріг, зачиняю за собою двері, опиняюся в суцільній темряві. Думки б'ють, метушаться, малюють: ось спалахує світло, в електричному дні посеред коридору – важкі, схожі на солдатські берці черевики. Не порожні. На ногах людини, що непорушно лежить ногами до виходу. Мертва людина. Я ще ніколи не бачила мертвих людей отак, посеред коридору.

Дивуюся: чому в голові закарбувалося те нейтральне і геть не персоніфіковане – людина? Що за людина? Молода чи стара? Чоловік чи жінка? Усе те має значення чи ні?

– Десь же має бути вмикач! – обмацую стіни: де? Серце калатає, думки метушаться: де? Аби тільки не наступити на мертву людину.

– Де?! – видушую. І знаходжу вмикач.

Спалахує електричний день. Першої миті геть нічого не бачу: з переляку затуляю очі долонями і так стою. Нарешті видихаю, опускаю руки, мржуся, вдивляюся в освітлений коридор: при стіні виструнчився ряд черевиків – чоловічих, жіночих. І тільки одні, важкі, схожі на солдатські берці, валяються посередині, підшви сторчма.

Порожні! З них не стирчать ноги мертвої людини. Мертвої людини нема.

– І де поділася?.. – Їдке здивування огортає липким холодним потом. Роззираюся: де мертва людина? Не вірю, що її не було! Сни не брешуть.

3

Пес і сам не знав, чому весь цей довгий день плететься за старою жінкою узбіччям жвавої перевантаженої траси. Їла вона мало, та коли все ж перепочивала на покинутих зупинках чи місцях для відпочинку обабіч траси, то чесно ділилася галетним печивом «Марія» із супутником. Наказувала псові суворо:

– Тільки ж не забудь почистити зуби та вимити руки.

Пес ковтав печиво і щоразу, коли старенька важко вставала, аби продовжити шлях, довго дивився їй у спину, наче роздумував: чи варто надалі складати людині компанію? Скавучав тихо, та все ж покійно сунув слідом.

Коли день почав хилитися до вечора, біля старенької загальмувало авто. Так різко зупинилося, що жінка відсахнулася, ледве втримавшись на ногах. І пес раптом кинувся, загарчав на молодого хлопця, що висунувся у відчинене вікно, кричав жінці:

– Як мені на Нічогівку проїхати?

– Треба почистити зуби і вимити руки, – відповіла жінка, не звертаючи уваги на пса, що кружляв навколо автівки, захлинався від гавкоту.

– А-а-а... Дах потік! – Машина зірвалася, помчала геть, а пес усе гарчав їй услід. І лиш коли автівка зникла з поля зору, підійшов до жінки, глянув на неї, як старший, як той, хто може наказати почистити зуби! І вимити руки. Як ватажок.

Жінка закивала псові, ніби погодилася, і, коли той посунув із траси в лісок на узбіччі, до кількох повалених дерев і гнилих їхніх пеньків-зубів, скрутився під одним, покійно пішла слідом. Важко опустила на повалене дерево, як на довгоочікувану чисту постіль, глянула на сонце. Темними напівпрозорими руками вечір саме настирливо пробував загасити сонце, та тільки обпікся. Сонце звикло тонути самотійно, без зовнішнього втручання.

Пес недовго відпочивав: сухе печиво хоч і підтримувало сили, але й нагадувало, що варто пошукати більш поживну їжу. Став на лапи, підійшов до старенької, заглядав у вічі: вставай, людино, час рухатися далі.

Старенька закивала, ніби точно розшифрувала собачий погляд, спробувала підвестися, та сил бракувало: лиш хитнулася, знову опустила на повалене дерево. Пес зрозумів: якщо сьогодні ж не нагодує людину зі своєї зграї, людина помре. Заскавучав, ніби вибачився, лишив стару жінку в лісочку, побіг до траси. Метрів за тридцять попереду світилася АЗС. Пес завмер, довго вдивлявся у вогні, і якби люди могли прочитати собачі думки, то взнали б: пес наважився на відчайдушний вчинок – напасти на АЗС.

Справа та була приреченою на поразку: місцевість біля заправки гола-прострілюється, до сміттєвих баків не підібратися, бо поряд завжди юрмляться люди, а всередину взагалі не прорватися. Та звідти, зсередини, так смачно пахло ковбасками, що пес забув про страх, бо ватажкові не варто про страх і згадувати. Ватажок має зграю зберегти.

До справи взявся з розумом. Не кинувся до АЗС напролом, підкрався, бити годину спостерігав: уздрів і зграю місцевих псів, які чи то охороняли АЗС, чи то підготовувалися біля людей, і бокові двері будівлі заправки, які так само, як і центральні, вели до омріяної їжі. Лишалось дочекатися ночі. Пес повернувся до людини і, коли вона вкотре спробувала встати, аби продовжити шлях, загарчав сердито: сиди, сиди.

– Миколко, ти став дорослим, – відказала стара жінка.

Ніч прийшла не сама – з вітром, з дрібним дощем. Старенька скрутилася на землі біля пня, пес тулився до неї, грів, але то мало допомагало: людина тремтіла від холоду, не могла забути хоч уві сні. Дощ укрит її лице, а пес подумав: плаче... Завив, лизнув стару жінку в обличчя, наче пообіцяв красне щастя зранку, побіг у бік заправки.

Підкрався, причаївся, вдивлявся довго. Нікого. Ані автівок, ані людей. Навіть місцеві пси не відчували конкурента: або дрихли на задньому дворі заправки, або подалися в свої мандри. Пес все вагався: перебігав із місця на місце за декілька метрів від АЗС, ніяк не наближався. Аж ось до заправки з траси повернула легкова машина. Пес зірвався, побіг поряд. Ховався за машиною, зиркав на двері. Автівка зупинилася метрів за три від дверей заправки. Двері розчахнулися, випустили назовні дебелого дядька-заправника, так і лишилися відкритими. Пес оббіг автівку з правого боку, бо зліва до водія вже наближався заправник, заковчував на ходу рукави уніформи, оголюючи волохаті, вкриті наколками руки:

– Який заливаємо? Дев'яносто п'ятий? Повний бак?

Пес зметикував: поки люди балабонять, час діяти. Крадькома наблизився до відчинених дверей і, коли до них лишилося з півметра, прожогом ускочив усередину. Не розгубився, ніс не підвів: одразу кинувся на запах ковбасок до прилавка, де відвідувачам і каву варили, і сосиски для гамбургерів смажили. Не добіг – із підсобного приміщення вийшла заспана жіночка-касірка. Йшла до прилавка, бурчала спросоння щось прикре. Пес причаївся біля стійки зі щітками-ганчірками-серветками, не зводив з касирки очей. Усередину зайшов водій автівки.

– П'ята колонка, дев'яносто п'ятий до повного бака, – повідомив касирці.

– Кави, чаю, перекусити не бажаєте? – байдужо запитала.

– Американо і гамбургер.

Пес бачив: касирка полізла до невеличкого холодильника. Розчахнула його, дістала вакуумну упаковку з сосисками. Пес вискнув, рвонув що було сил і, перш ніж люди отямилися, вихопив упаковку з сосисками з жінчиних рук, метнувся до відчинених дверей.

Водій і касирка нізащо б не встигли за відважним ватажком. Куди там! Та до розчахнутих дверей знадвору саме підходив дебелий дядько-заправник. Побачив кудлатого пса, що летів йому назустріч з упаковкою сосисок у пащі, не розгубився. І хоч руки порожні, проте і ноги вільні. Як буцоне пса носак по голові!

Пес відлетів і впав із сосисками в пащі.

– Не, ну це вже ваще... – Заправник розлютився не на жарт. До пса одразу не пішов. Підхопив металевий прут, який валявся на землі, і тільки потім...

– Ти що робиш, мати твою?! – надвір вискочив водій автівки. Біг до заправника, кричав збуджено.

– А що? – Заправник так здивувався, аж зупинився з металевим прутком у руці.

– Жива істота! Хіба можна? Ногами... Ти геть хворий?!

– А чим мені його? Руками?!

– З глузду з'їхав, козел? Не чіпай собаку!

– Ти мене не чіпай!

– Рот заквив, дебіл!

– Ти кого дебілом назвав, пасажир?! – вишкірився заправник.

Кров залила псові очі. Не бачив, як до гвалту двох чоловіків, що він розростався миттєво і агресивно, підключилася жінка-касірка. Чув самі голоси.

– Вовік, не чіпай клієнта, бо звільнять! – волила жінка. – Вовік! Ти що робиш?! Ой, люди! Ой! Рятуйте! Люди, рятуйте!

– Руки прибрав, гнидо! Ти в мене сядеш! – кричав водій.

– А ти в мене ляжеш!

Про пса забули. Міцніше вчепився зубами в дорогоцінну здобич, ледь зіп'явся, подибав в найближчі куші. Крізь них шлях лежав до лісочка при дорозі, де на пса чекала голодна стара жінка з його зграї. Пес шкрібся, шкрібся чимраз ближче, ближче до поваленого дерева. Не дійшов. Упав за кілька метрів від людини з упаковкою сосисок у пащі, ніби звалив його не носак дядькового черевика, а невідворотний таємничий сон.

4

–Ти віриш у сни? – У коворкінгу на Лівому березі Улька відривається від ноутбука, дивиться на мене з прикрістю.

Улька класна і крута. Розробляє і супроводжує сайти, два з них веде постійно: про квіти і для відчайдушних домогосподарок, хоч ненавидить і квіти, і домогосподарок. «Фігня! Обо-жнюю фіалки і тіток», – бреше упевнено, та я знаю правильну відповідь. На шії в Ульки сидить такий собі Тимур, що він ніби художник і взагалі космічно-творча людина, до якої ніяк не дошкребеться натхнення, тому він б'є байдики на Ульчиній території і поза нею, спить у її постелі, жере її їжу і її серце. А Улька вкалує з ранку до ночі, аби забезпечити коханого всім, починаючи від цигарок-вина-одягу-розваг-вечірок до полотен-фарб-пензлів, а як заробить більше, ніж зазвичай, так везе Тимура то в Таїланд, то до Єгипту, щоби те падло відпочило від хронічних пошуків натхнення. Шкода, я ніколи не бачила того Тимура, знаю про нього лише з захопливих Ульчиних розповідей. Бо якби десь перетнулись, я би плюнула йому в очі. А якщо би не наважилася, то хоча б обпекла ніщивним презирливим поглядом! Він по моїх очах прочитав би, що – нікчема і покидьок, раз живе за рахунок своєї дівчини! Ще й вимагає, аби Улька працювала в коворкінгу, а не вдома, бо там вона, бач, заважає Тимурові зосередитися на творчих фантазіях. І де вона те падло надибала?.. Він же точно водить до себе шльондр, поки Улька в коворкінгу вчить домогосподарок вирощувати розмарин на підвіконні.

– І в сни вірю, і в невипадковість зустрічей. – Я теж перериваю роботу. Підсуваю до себе каву: задля цього і прийшла – аби хоч комусь, хоч Ульці, з якою познайомилася і час від часу перетинаюся в коворкінгу, розповісти про халепу, яка вчора зі мною сталася. Бо, на відміну від Ульки, яку Тимур виганяє сюди працювати, я можу редагувати нудні замовні тексти і у своєму кубельці на вулиці Ентузіастів. Але з ким там поговориш? Тільки з Богом і незнайомцями з мережі, що, як на мене, одне й те саме, бо віртуальні.

– Невипадкові зустрічі приносять результат. – Улька крутить у руках чашку з кавою, дивиться на мене, як на мале дитя.

– Результат є.

– Який? – кепкує Улька. – Лишилася без сексу, а то біда. Добре, хоч тебе не впіймали в чужій хаті.

– Так. То добре.

– Одразу втекла?

– Ні. Не одразу.

– І що ти там робила? Шукала мертве тіло чи роздивлялася, як живуть нотаріуси?

– Малювала...

Улька дивиться на мене, як на божевільну.

– Малювала?

– Так. Уявила, що в коридорі лежить мертва людина. І на підлозі окреслила місце, де та людина мала б лежати. Так, як у кіно показують, коли поліцейські крейдою обмальовують контури небіжчика на асфальті.

– У тебе знайшлася крейда?

– У мене знайшлися тіні. Білі тверді тіні для повік. Нотаріус повернеться до своєї хати і побачить на підлозі обведений білим контур людини на підлозі.

Улька дивиться на мене з неприхованим здивуванням.

– І навіщо ти це зробила?

– Бо за тими дверима, в тому коридорі, мала бути мертва людина! – повторюю вперто.

– Бідолашний нотаріус! – скептично усміхається Улька. – Тепер він точно втратить береги. Шкода, не побачиш його реакції на свій дурний жарт.

– Чому ж? – раптом розумію, чого прагну, хоч і намагаюся про те не думати. – Піду до нотаріальної контори, де він працює. То він про мене нічого не знає. Навіть імені. А я все знаю. І як його звати, і де він працює, і де живе.

5

Зграйка невдоволених людей біля нотаріальної контори схожа на змовників, що готують заколот. Перемовляються тихо, замовкають, коли підходжу.

– Тут черга? – питаю насторожено.

– Тут армагеддон! – емоційно вихлюпує стокілограмова тітка за п'ятдесят і тої ж миті забуває про мене. Услід за іншими енергійно повертається до золотої на чверть від власної ваги пані, яка виходить із нотаріальної контори, подається до неї схвильовано: ну що там? Що?

Золота пані щойно з епіцентру! Поінформована, всесильна і від того скорботна і сувора, як Матір Божа.

– Сьогодні не працюватимуть, – повідомляє братам і сестрам по черзі.

– І чому? Таки вбили?

– Вбили, – авторитетно заявляє золота пані, і мені стає страшенно цікаво.

Підступаю ближче. Витягую шию.

– Кого вбили? – питаю, та мій голос тоне в голосах змовників.

Один поперед одного до золотої пані: кого вбили? Кого?

– Оцього! – Золота пані тицяє пальцем в одне з прізвищ на аркуші паперу, скотчем приклеєному до дешевих металевих дверей нотаріальної контори. А я минулого разу не звернула уваги на те, що на дверях висить папірець із прізвищами нотаріусів і розкладом їхньої роботи.

– Слава Богу! – з полегшенням видихає важка тітка.

– Як тільки у вас язик повернувся?! – з огидою знизує плечима понурий чоловік без віку.

– Людину вбили, а вам «слава Богу»!

– Не людину! Нотаріуса! І, слава Богу, не того, до якого я вже третій місяць ходжу, як на роботу! Це що було б, якби мого? Мені що – все заново? Документи збирати, по довідки бігати! І гроші – заново?

– А з цим... З убитим що сталося? – питає золоту пані рухливий молодик теж без віку.

– Хто його?

– Така таємнича і заплутана історія. – Золотій пані вже й самій кортить поділитися добутою інформацією. – Нотаріуса вбили у висотці на Печерську. Вчора вночі. А вранці до нього приїхала наречена. Уявляєте?

– Бідна... Бідна дівчина! – виправляється важка тітка, інтенсивно співчуває. – Це ж що?! Вона заходить... Сподівається, що її зустріне наречений, а він...

– А його вже нема, – філософствує молодик.

– Його і справді не знайшли, – повідомляє золота пані, і навіть понурий чоловік без віку активізується.

– Як «не знайшли»?! – запитує золоту пані. – Тіло щезло?

– Я ж кажу: така заплутана історія! Наречена заходить, коридор – весь у крові! Весь!

– І стіни? – Очі важкої тітки азартно блищать.

– І стіни! Усе в крові! А на підлозі крейдою окреслений контур тіла.

– То поліцейські зробили! Поліція завжди фіксує позу жертви, – демонструє обізнаність молодик.

– Поза була, а тіла не було.

– А куди воно, пардон, поділося? – ще більше активізується понурий чоловік.

– Певно, поліція забрала.

– А хто повідомив поліції, що нотаріуса вбили? – У понурому чоловікові прокидається слідчий. – Консьерж?

– Ні. Кажуть, консьерж спав. Крізь сон ніби бачив поліцейський автомобіль біля будинку.

– Прикольо! – чесно признається молодик. – Дуже цікаво!

– Нам цікаво, а вся нотаріальна контора на вухах: не можуть колегу знайти! – відповідає золота пані. – Обдзвонюють лікарні, морги, поліцейські відділки, намагаються з'ясувати, куди саме відвезли тіло нотаріуса. І наречена та заважає вкрай.

– Наречену треба допитати, – каже понурий чоловік. – Вона є носієм інформації про приватне життя нотаріуса.

– Її неможливо розпитати, – авторитетно заявляє золота пані. – Вона в шоківому стані і товче тільки одне!

– Що? – встряє важка тітка.

– «Я знала, що цим скінчиться!»

– То вона! Готовий побитися об заклад: то справа рук нареченої, – резюмує понурий чоловік. – Вона нотаріуса вбила.

– І як би вона мертве тіло сховала? – дивується золота пані. – Ви б бачили ту наречену: сорок кілограмів кісток. Вона й пачку чипсів у руці не втримає.

– А в неї коханець є! З поліції! – упевнено відбиває пас понурий чоловік. – Він в темі, кажу вам. Допоміг тіло сховати.

– Треба порадити нотаріусам продивитися записи з камер стеження, – вирішує діяти молодик, навіть робить крок до дверей нотаріальної контори.

– Вони, по-вашому, діти? – зупиняє його золота жінка. – Нотаріуси свої пошуки з цього і розпочали!

– І що показали записи? – питає молодик.

– Учора камери на будинку, де нотаріуса вбили, не працювали, – відповідає золота пані.

– Кажу ж: така підозріла історія.

– І що в нас за країна? – психує важка жінка. – Камери не працюють, тіла зникають. Це все – поліція! Кажу вам: нова поліція вся продажна!

– І всі нотаріуси продажні, – резюмує молодик. – Вони так безсоромно косять бабло, що потім косять їх.

– А наречену однаково шкода! – кажу я раптом голосно. – Якщо вона і справді вбила нотаріуса, значить, було за що!

Змовники обертаються до мене в бездоганному синхроні: щось знаєш? Кажи!

– Ні. Нічого такого! Просто думки вголос!

– Мені час! І так згаяла півгодини задарма! – Золота пані враз втрачає до мене інтерес, суне геть. Слідом за нею зграйка змовників розповзається і тане на очах. А як же заколот? Скасовується?..

Підходжу ближче до дешевих металевих дверей нотаріальної контори, читаю на папірці прізвисько, на яке вказувала пані в золоті: Швець Герман Григорович.

– Герман, – шепочу. Тільки тепер розумію: і без того сумнівна пригода закінчилася ще більш загадково і несподівано, ніж я сподівалася.

6

Навіщо я намалювала на підлозі Германової оселі нерівний контур білим? Задля чого утнула той емоційний ідіотизм? Яку вселенську несправедливість намагалася виправити і що змінила тим незворотно?

– Бо там мала бути мертва людина! – шепочу з затятою фанатичністю і сама дивуюся: чому так безглуздо-твердо вірю в те?

– Ти просто надто примітивно розшифрувала свій сон, – в коворкінгу на Лівому березі Улька висуває мені свої версії. – Мертва людина – образ чогось загубленого навіки.

– Тобто?

– Тобто йшла ти по життю – і ось перед тобою декілька дверей. Ти обираєш одні, хоч і вагаєшся перед тим: смикаєшся то до одних, то до других, то до третіх. Але розірватися неможливо, і ти довіряєш серцю, а воно шепоче: тобі сюди, ось до цих важких дубових дверей, за ними тобі буде комфортно, цікаво, перспективно. Ти підходиш і розумієш ще до того, як відкриваєш їх, що за тими дверима...

– Мертва людина?

– Ні! За ними шанси, які ти колись змарнувала чи просто неправильно трактувала. То неважливо. Головне, ті шанси – мертві. До них немає сенсу повертатися.

– Навіщо ж я вибрала саме ці двері, якщо підозрювала, що за ними мертві перспективи?

– От як тобі пояснити? Ти в школі вірші писала? – запитує Улька.

– І вірші, і статті, і оповідання, – хвалюся. – І закінчила філфак з відзнакою. У мене природний літературний дар. Я могла б стати письменником. Чи ще стану, бо, коли редагую ідіотські тексти, які надсилають замовники, у мене дах рве від тих перлів. Я таки дуже талановита! – Мене несе. Бо в чому-чому, а у власній неординарності та глибоких покладах різноманітних талантів упевнена беззаперечно.

Улька стріпує косами: досить, досить.

– Невдалий приклад, – міняє тактику. – Давай не про тебе. Про мене. Ось, наприклад, писала я в школі вірші. А я дійсно писала. І ось тепер вирішила: стану я Ліною Костенко, ніяк не менше! І відчиняю ті двері. А за ними – мої безпомічні, куці, примітивні, мертві творіння. І я розумію: ні вже! Ніколи я не стану поетесою. Не варто навіть пробувати. Шкода, що я сюди повернулася.

Улька замовкає, дивиться на мене з цікавістю: дійшло?

Дійшло. Та не допомогло.

– Чому? – дивується Улька. – Проаналізуй своє нинішнє життя. Плани, наміри, мрії. Можливо, саме та перспектива, яку ти собі намалювала на найближче майбутнє, не така вже й життєздатна. У тебе ж є плани?

Плани?.. У мене немає планів! Щоразу, коли намагаюся уявити своє завтрашнє життя, розгойданий людьми білий світ лише знизує плечима з прикрістю, береться пояснювати мені, як би в телевізорі ведуча розтлумачувала глядачам імовірні метеорологічні перспективи: сиди і не рипайся. Який сенс лаштуватися на похід, коли навкруги буревії? Однаково заллють усі маршрути, зруйнують усі стежини-шляхи, викинуть на такий чорний берег, про який ти і гадки не мала! Я не здаюся. Міняю масштаб: нащо мені увесь світ? Мені б рідна хата. А в хаті – війна. Не дає дихати, думати, мріяти, будувати нові стежини-шляхи, щодня вигризає з мене життя по крихті жахами телевізійних новин: один убитий, троє, восьмеро. Потім знову – один. Лише один. Маю радіти? І це протиприродне гібридне мирне життя посеред війни! І всі учасники небойових дій того мирного життя посеред війни: одні збирають допомогу хлопцям в АТО, другі крадуть, як підірвані, треті послули, четверті отруюють брехливими лозунгами, і бачити

все те вже неможливо. І слухати неможливо. І зрозуміти неможливо. Чому для них усе те можливо?.. І де я посеред того всього? Чи є? Тому планів нема.

Маю у всьому тому признатися Ульці?..

Дивлюся на Ульку насторожено, відчуваю: глибоко всередині, між легенями біля хребта, швидко народжується, розростається і важко зависає на спині темний горб невизначеності. І я – вже інша я. Думки – хаотичною стріляниною: що вона собі думає, ця Улька?! Що маю бути з нею відвертою, як на сповіді? І чому? Хто вона мені? Ніхто! Чужа людина, з якою одного разу ми вместилися поряд у коворкінгу на Лівому березі і я розговорилася з нею просто так, ні про що, бо давно не спілкувалася з людьми спонтанно і не у справах. І тепер, коли перетинаємося тут, підтримую рівень ілюзорної довірчості тільки тому, що коворкінг – та ж плацкарта, де можна базікати з ким завгодно про що завгодно, бо потяг зупиниться на кінцевій, твої супутники шезнуть, забираючи з собою без наслідків для тебе всі твої таємниці і дурнуваті відвертості, а ти посунеш в інший бік, самотня, захищена, з легким серцем без багажу внутрішніх гризот. Улька думає інакше? Може, і подругою мене вважає? Певно! Як схвильовано і щиро розповідала про свого невизнаного генія Тимура. Як сяяли її очі, та я бачила інше – Ульчині очі сліпі, бо інакше б давно усвідомила: її Тимур – звичайне ледаще падло! Але ж я не кинулася відкривати Ульці очі! Нащо? Ми не подруги. Так, перетинаємося інколи в коворкінгу. Чому ж вона лізе в душу? Я не давала приводів. І про сон, про дурну пригоду з нотаріусом Германом розповіла, як у плацкарті.

– Агов, ти де? – Ульчин голос повертає в реальність. – Проводиш ревізію власних планів і перспектив?

Душа моя зачинається, як важкі дубові двері: у мене немає планів.

– Ти помиляєшся, – дивлюся в Ульчині очі. Вони таки сліпі. Чисті, наївні і сліпі.

– У чому?

– Ті двері в моєму сні... Чому ти вирішила, що вони для мене?

– Хіба ні?

– Звісно ні! То двері нотаріуса Германа, і він мав їх відчинити. А я просто знала... Заздалегідь знала, що за тими дверима його мертві перспективи. Просто мала в тому пересвідчитися.

Улька з повагою дивиться на мене. Киває:

– Логічно.

– Цілком, – підтверджую. Повертаюся до роботи. Розосереджено дивлюся в екран ноутбука, бо думки вперто сигналять: які в біса мертві перспективи? Що за метафорична дурня?! У коридорі мала лежати мертва людина. Конкретна людина: з руками-ногами, головою і тулубом! Не як перспектива – як результат! Так було в моєму сні.

Робота не йде. Літери замовного тексту гасають перед очима. Косую на Ульку, з подивом констатую: теж не працює. Дивиться повз екран свого ноутбука.

– Улю...

– Та думаю, – каже Улька. – Куди ж подівся нотаріус?

– І що думаєш? – насторожуюся, без спротиву лечу в темну яму власних сумнівів.

– Що контур людини, який ти намалювала на підлозі, – то не випадково. А що, як нотаріуса планували вбити, а твій сон передбачив те? І ти випередила події. Окреслила їх імовірність тим контуром. Ніби попередила нотаріуса і врятувала.

– Тепер не дізнатися, – відповідаю тьмяно. – Він зник.

– Бідаха! Цікаво, куди подівся?..

Мені хочеться дзвінко вигукнути Ульці: гей, ти чого?! Чому жалієш покидька, бо Герман – покидьок! Нащо хвилюєшся за нього? Він привів мене до себе за кілька годин до приїзду нареченої, а коли я попередила його про ймовірні проблеми, підло покинув мене на місці цих самих проблем і втік. Підло зрадив нас обох: і мене, і свою наречену.

– Так, – відповідаю стримано. – Дуже цікаво.

– Шукатимеш його?

Знизую плечима.

– Якщо хоч одна з наших версій має рацію, він знайде мене першим, – розумію раптом. Я свідок. Свідок чогось сумнівного і ганебного, від чого Герман чкурнув, як заєць.

– Може, і знайде, – каже Улька. – Якщо живий.

Не встигаю відповісти. До нас підходить адміністратор коворкінгу, привітна дівчина з кумедним бубликом волосся на маківці. Посміхається винувато: мовляв, соррі за те, що перериваю.

– Уляно, вас питає одна людина, – повідомляє Ульці.

– Що за людина? – дивується та.

– Нотаріус.

Ми з Улькою: що? Очі лізуть на лоба.

– Нотаріус?! – ошелешено перепитує Улька. – Ви помилилися! Йому потрібна не я. Вона! – показує на мене.

– Чоловік запитав Уляну, – відказує дівчина-адміністратор.

– І де він? – питаю я одними вустами.

– У коридорі. За дверима, – відповідає дівчина, йде собі геть.

У коридорі? За дверима? Як же зловісно раптом починають звучати окремі слова! У коридорі, за дверима. Сподіваюся, нотаріус не лежатиме в коридорі ногами до дверей.

Розгублено дивлюся на Ульку: що робитимеш?

– Ходімо зі мною? – Улька дивиться на мене чистими, наївними, сліпими очима.

– Так невчасно мій шокер розрядився, – відповідаю.

І ми сунемо до дверей. Беззахисні, насторожені, заінтриговані, зацікавлені та вмотивовані. Ані сумніву: за дверима – Герман. На душі – гидко і кисло. Улька підходить до дверей, пропускає мене вперед.

– Відчиняй. Це ж твій сон.

– Ми не спимо. Усе по-справжньому, – дратуюся, але рвучко штовхаю двері. Вириваюся в коридор уперед грудьми, як на ворожу вогневу точку, та бачу в порожньому просторі тільки сухого сивого дідуса в потертому костюмі: тьмяні очі, тремтячі руки.

– А... де нотаріус? – Улька вже поряд. Роззирається.

– Дозвольте відрекомендуватись, – дідусь робить до нас крок, вимовляє слабким тихим голосом: – Василь Іванович. Нотаріус. У минулому.

– Ви нотаріус? – не втримуюся.

– І громадянин, – додає дідусь.

– У минулому? – Улька розслабилася, кепкує.

– Дійсний член суспільства, – цілком серйозно відказує дідусь. Роздивляється Ульку уважно, питає ввічливо: – Ви Уляна?

– Так! Вона Уляна, – мені стає легко і весело. Час залишити Ульку сам на сам із дідусем. Немає мені діла до їхніх справ. Мій дивний сон, що я запам'ятала лише короткий страхітливий його уривок, аж так широко не розповсюджується на непередбачувану реальність.

– Мені до вас порадив звернутися Тимур, – чую дідусеві слова, коли вже суну до коворкінгу. Тимур? Сама не розумію, чому зупиняюся, обертаюся до Ульки з дідусем. Цей старенький нотаріус знає Ульчиного дармоїда Тимура? Дивний тандем.

– Ви знаєте Тимура? – і собі дивується Улька.

Кволим, тихим голосом дідусь розповідає, як познайомився з Тимуром за шахами в парку і Тимур побився зі старим об заклад: мовляв, якщо нотаріус виграє три партії підряд, Тимур допоможе старому вирішити його проблему.

– І я виграв, – усміхається дідусь. – Мій дивний Паркінсон – тільки в руках, хоч і базується в голові. На мізках, як не дивно, не відбився. І то проблема.

– Чому? – питає Улька.

– Бо постійно думаю. Навіть тоді, коли не хочу думати.

Дивна людина. Тремтячими руками дістає з целофанового пакета товстий зошит. Пояснює делікатно: Тимур дотримав слова. Вислухав дідусеву проблему і направив до Уляни. Сказав: та дівчина – золото. Зробить усе, що потрібно, лиш скажіть: ви від Тимура; бо в самого Тимура немає технічних можливостей допомогти старому.

– І як я можу вам допомогти? – згадка про Тимура творить дива. Улька супиться, та не вередує.

Дідусь простягає їй товстий зошит. Пояснює терпляче: тут усе! Усе, що він має донести всім і кожному через світове павутиння. Тимур сказав: для Уляни то проста справа. За день розішле дідусеву роботу Інтернетом по всьому світу.

Улька гортає зошит, списаний дрібним нерозбірливим почерком.

– І... як? Як?! – губиться. – Це неможливо. У вас текст від руки написаний. І що мені з ним робити? Якби ви флешку принесли, диск чи будь-який інший носій, я б із радістю закинула ваш роман у мережу, але ж... Вибачте!

– Повірте, я ніколи б не потурбував вас якимось романом, – дідусь не втрачає надії, показує на зошит. – Тут набагато важливіші речі.

– Роман, мемуари, корисні поради – однаково! Текст від руки! – Улька теж намагається бути ввічливою. – Знайдіть когось, хто набере його на комп'ютері. Розумієте?

– Ні, – дідусь тьмяніє.

– У мене немає часу набирати вашу роботу. Інакше я втрачу свою!

Дідусеві вицвілі очі починають підозріло блищати, і я чомусь згадую побитих долею псів у притулку під Києвом, куди потикаюся час від часу, коли совість вимагає добрих справ. Собачі очі так само підозріло блищать після того, як ти погодував їх, поговорив з ними, навіть погуляв, а потім однаково кидаєш і йдеш геть. Та раптом озираєшся.

– Ульо! – ляпає мій клятий язик, а мої мізки в шоці: агов, що знову?! – Знаєш... – кажу. – Я наберу текст із зошита.

– Точно? – Улька дивиться на мене здивовано. – Тут багато роботи.

– Наберу, а ти розкидаєш світом, – відбираю в Ульки зошит, розгортаю. На першій сторінці великими літерами виведено: «Автор – Василь Іванович Реформаторський».

– Невже бувають такі прізвища? Чи то ваше псевдо? – питаю дідуся.

– Реформаторські ніколи не прикривалися чужими прізвищами, – стримано відповідає дідусь, дивиться на мене із вдячністю. – Ви надрукуєте мою роботу?

– Можна і так сказати. Тільки залиште адресу чи контактний телефон, щоби я могла з вами зв'язатися. У вас почерк нерозбірливий, тож допоможете розшифрувати.

На останньому чистому клаптику останнього аркуша зошита дідусь тремтячою рукою виводить олівцем адресу і номер стаціонарного телефону. Він теж живе на вулиці Ентузіастів, і це чомусь мене тішить. Наче я там тепер не сама. На вулиці Ентузіастів.

– І навіщо ти це зробила? – питає Улька самими очима, коли дідусь зникає в кінці коридору.

– Отака в мене дурнувата карма, – віджартовуються мої очі. – Не можу відмовити... нотаріусам. І тобі допомогла.

– Мені?

– Наберу в ноуті дідусеву маячню, перекину тобі, розмістиш в Інтернеті. Тимурові сподобається, що ти така милосердна, відгукнулася на прохання старого.

– Так, Тимур тішитиметься, – дякують чисті, наївні, сліпі Ульчині очі.

7

Нагла нічна атака на АЗС закінчилася для пса геть погано. Так і не виконав місії, не нагодував людину зі своєї зграї: лежав, мов здох, неподалік від трухлявого пня, біля якого трусилася від холоду стара жінка. Здобичі в пащі не втримав: упаковка сосисок валялася поруч, і жваві мурахи не чекали ранку, обліпили її щільним шаром, шукали шпарину, аби пробратися всередину. Пес не бачив того. Нічого не бачив.

Коли мляве невиспане сонце врешті освітило ріденький придорожній лісок, стара жінка важко зіп'ялася на ноги, посунула в бік траси. Байдужо оминула недвижного пса, побачила сосиски, вхопила жадібно, та тремтячим старечим рукам забракло сили розірвати целофанову упаковку. Жінка схлипнула, закивала головою скорботно: ой же, ой! Вчепилася в край упаковки хиткими зубами: гризла, аж поки не прогризла дірку. Видерла з упаковки одну сосиску, другу. Їла похапцем, ніби поряд стояв хтось голодний злий: відбере, не пожаліє.

Наситилася, ніби прозріла. Роззирнулася насторожено. Побачила недвижного пса. Дістала з упаковки третю сосиску, поклала перед ним.

– Коли прокинешся, спочатку почисть зуби і вимий руки, а вже потім снідай, – пробурмотіла.

Сховала в колись елегантну шкіряну сумку напівпорожню упаковку з сосисками, подибала в бік траси.

Не озиралася. Не перевіряла, чи йде за нею пес. Сунула, сунула. Вийшла на трасу, попрямувала в бік АЗС, а там – шум, гармидер. Машини поліцейські, люди метушаться-бігають. Стара жінка не зважала. Підійшла до смітєвих баків біля АЗС, витягла з одного чималий шмат цупкого целофану. Хтось із співробітників кинувся було до неї: ану геть, волоцюго! Та інші в крик: кинь відволікатися! Хіба до волоцюг? Онде слідчий до нас іде, зараз розпитуватиме про вбивство на заправці, і треба заправника Вову з касиркою підтримати, бо такий жах уночі пережили! Це ж уперше на їхній заправці така моторошна надзвичайна подія сталася: щоб уночі якийсь злодюга гнався за автівкою пристойного пана, наздогнав його прямо на АЗС і вбив на очах заправника з касиркою. А їхній шеф ще вагався: чи варто Вовку на роботу брати, бо тільки-но з в'язниці вийшов. А Вовка – герой. Він убивцю затримав. Ну, і касирка якось допомогла-таки. А шеф краще б камери спостереження поремонтував, а не вираховував із зарплати за найменшу провину.

Забули про стару, насторожено косували в бік слідчого.

– Добре, добре. – Стара жінка притисла до грудей шмат целофану, пішла від заправки назад, до ріденького лісочка. Важко давалося, зупинялася, усміхалася хтозна-чому, бурмотіла під ніс щось дивне.

Зрештою повернулася до трухлявого пня, неподалік якого так і лежав пес. Перед мордою – обліплена мурахами сосиска. Стара жінка обережно поставила на землю колись елегантну шкіряну сумку, розстелила целофан, опустилася біля пса на коліна, вхопила його за лапи, потягла на целофан.

– Удома на нас чекають, – пробурмотіла псові суворо, ніби той знав все те, та підло ігнорував.

Пес не чув докорів. Не бачив, як стара жінка поклала поряд із ним брудну сосиску, як поставила на целофан сумку, вхопила за край целофану, спробувала зрушити з місця.

– Удома на нас чекають, – повторювала, начеб хто почув, кинувся допомогти.

Ніхто не чув. Стара безсило опустилася на землю коло нерухомого пса. Дивилася на тварину з осудом, хитала головою. Потім взяла сосиску, яка лежала біля псячої морди. Дивилася на неї, наче роздумувала, чи варто їсти. Тремтячими руками повернула сосиску псові, підвелася. Знову вхопила край целофану, потягла пса разом із сумкою в бік траси.

– Удома чекають, чекають, – все товкла.

Сосиска вивалилася, залишилася посеред трави. Услід за нею колись елегантна шкіряна сумка не витримала бовтанини: скотилася на край целофану. І загубилася б, та зачепилася за псову лапу, і якби хто збоку глянув, то аж усміхнувся б, бо на шматку целофану, який стара, немічна жінка вперто тягла в бік траси, розлігся собі, як пан, кудлатий пес із сумкою в лапі.

8

Сонце ще чіпляється за лаврські куполи, та фінал відомий: знесилиться, потоне в чорноті до ранку. Чому я відчуваю злу дилу радість, коли з вікна квартири на вулиці Ентузіастів щовечора спостерігаю за тою підлою лузерською втечею: іноді майже непомітною англійською, іноді – феєрично-яскравою і демонстративною, як ляпас чи бразильський карнавал?..

Пусте. Не відволікатися.

На столі перед вікном відкриваю ноутбук, кладу поряд зошит дідуся і таки знову дивлюся на високі лаврські куполи, які ще освітлені верткими сонячними язиками. Звичайні люди в основній своїй масі наразі дивляться по телевизору жахи новин, молоді розтеклися по тусовках, клубах, вечірках, займаються сексом чи вкладають дітей, бо вже мають і сім'ї, і дітей. На сході зараз убивають за законами війни, а на підконтрольній теж: калічать, грабують, убивають. Але вже за іншими законами. І вечір над усім тим. Вечір, ніби ніколи не настане ранок.

А я маю день. Нескінченний робочий день, бо самотня, зациклена, сумлінна і спонтанна – всі сумнівні пригоди на свою голову завжди знаходжу сама! Тону в них, як те сонце. Без зовнішнього втручання.

– Сама! – визнаю приречено, гортаю старенький зошит дідуся Реформаторського. Пожовклі сторінки старанно пронумеровані: їх аж сто дві у підсумку! І всі до останньої списані дрібним нерозбірливим почерком!

Дідько, навіщо я все це роблю?! Чому визвалася передруковувати дідусеву маячню? Пиха, пиха! Скільки часу витратила на те, аби почуватися щедрою і безкорисливою? Секунди три, аби вимовити: «Допоможу вам». Навіть менше – секунди дві! І тепер маю платити за ті дві секунди марнославства місяцем копіткою, драгівливою, безплатної праці вечорами і ночами, аж до дня, бо вдень я вкалюю, аби заробити.

– Ідіотка! – напружую очі, намагаюся розібрати почерк старого. – «Я... Я не стану...»

«Я не стану лякати вас скорою загибеллю людства. Усі знають, а хто не знає, той відчуває: ми за крок від фатального фіналу. Як і те, що в протистоянні людей і планети виживе планета. А люди – ні. Я не стану згущувати фарби, аналізувати всі процеси, які можуть призвести до такого ганебного кінця. Про це сказано достатньо голосно і аргументовано. Моя праця присвячена ідеям, які пропонують людям подивитися на нашу цивілізацію під іншим кутом зору і здатні вивести людство з безвиході...»

– Ма... ти моя Мотря! – роздратування накриває хвилию. – Так дід – міцний горішок! Узв'явся рятувати світ! І я маю витратити свій дорогоцінний час на нотатки божевільного?! Здуріти!

Жбурляю зошит на підлогу. Дідько, що робити?

– Заплати комусь! – кепкує реальність. – За гроші тобі навіть адигейський епос на івриті надрукують.

– Ага! Розігналася! – відгавкуюся, та реальність відпасовує фактами, і я із прикрістю визнаю: мені вже не раз доводилося платити за спонтанні прояви показного альтруїзму. Як, приміром, тоді, коли перестріла в кав'ярні знайомих, а вони саме в госпіталь збиралися чергувати біля поранених. І мені: «Ти ж з нами?» І я така: «Звичайно! Хіба можна інакше?!» Та вже на півдорозі всередині щось перемкнуло, почало тягнути назад, противитися, мовляв: якого біса?! І я така: «Вибачте, забула! У мене ж зустріч по роботі! Але то нічого. Я грошей дам. Хлопцям на печиво, цигарки. Добре?» Бо мені легше віддати людям гроші, ніж свій час. І тільки до собак у притулок їжджу волонтерити час від часу, хоча і туди не з порожніми руками. Та собаки – виняток. То радше для себе, для власного зцілення. І то сімейне.

– Не стану нікому платити! – шепочу роздратовано. Просто наберуся сміливості, піду до діда і поверну йому план порятунку людства. В Інтернеті і без нього шизиків вистачає.

Зошит на підлозі, сонце впало, а я все товчуся перед відкритим ноутбуком. Треба б вигадати якусь вагому причину. Скажу дідові, що ноут згорів. Чи палець на руці пошкодила: півроку не зможу в компі тексти набирати. Обмотаю руку бинтом. Не стане ж дід перевіряти? Або пошлюся на те, що якісь виродки нагородили мій ноут вірусом. Дід однаково не петрає в компах. Повірить, ще й пожаліє.

Сором прокинувся, почав гризти. І так шкода себе стало, що аж би знайти винуватих у тому, хто мене так гірко скривдив. Поблажливість швидко знаходить цапа-відбувайла. І я подумала: Тимур! Винуватий у цьому безглузді Ульчин альфонс, Тимур. Те ледаче, підле падло всіх на себе працювати змусить, навіть мене. І я думаю, що тепер би наважилася плюнути йому в очі. Якби десь перестріла.

Перед очима виникає Ульчин Тимур, якого я ніколи не бачила, та чомусь упевнено уявляю його блідошкірим і блідооким есесівцем-куклукскланівцем. Стоїть над шахівницею, хижо дивиться на нотаріуса, що він тремтить навпроти. Не старий дід Реформаторський – молодий ситий нотаріус Герман Швець із коштовним годинником на лівій руці. І просить Тимура: відпусти, не вбивай, не хочу помирати, я зникну, і ти більше ніколи не почувеш про мене.

– Герман, – шепочу з прикрістю. Так хочеться викинути з голови сумнівну пригоду, що я сама знайшла її на свою голову. Та хіба вийде? Якби ж я не малювала того контуру білим! Якби просто пішла чи взагалі не пхалася до квартири нотаріуса.

– А сон! – нагадую сама собі, остаточно заплутуюся. Сон же був! Він виник не через мої примхи чи придуркуваті спонтанні вчинки. Через щось набагато вагомніше. Сон був. А нотаріус зник.

Де ж ти, Германе? Забуваю про старого Реформаторського. Підхоплююся – ходити, думати.

Раптовий дзвінок у двері обриває думки. Лишається одна, б'ється істерично: то Герман! Герман прийшов!

Іду до дверей і чомусь фатально вірю: так, то Герман. За дверима. У коридорі. Живий. Прийшов, аби... Аби що?

Припадаю до дверного очка. Кров відливає від голови, і не розумію: зраділа чи засмутилася.

– Ромко, ти пізніше не міг припхатися?! – відступаю від дверей, пропускаю всередину брата і його ротвейлерів Брайана та Брукс. Брукс – дівчинка, може, тому я люблю її більше. Брайан – вихований джентльмен, але те мене чомусь не надто гріє.

– Хіба пізно? Ти ще не спиш, – спокійно відказує брат, іде кімнатою, без запрошення падає на диван. Брукс і Брайан услід за ним – плиг!

– Так! Собак з дивана прибрав! Швидко! – у нас із братом давно вибудовані стійкі відносини. Я молодша на два роки, але завжди почувалася старшою. Тому і поводжуся з Ромою відповідно. Я для брата – як він для своїх ротвейлерів. Головна.

– Ти психована сьогодні. Проблеми? – Брат наказує ротвейлерам покинути тепле місце, дивиться на мене насторожено.

Знаю я цей погляд. Ще кілька слів про футбол-погоду-політику-здоров'я (найбільш імовірно підкреслити), потім обов'язково про улюблених Брайана та Брукс, куди ж без них, і, нарешті, про головне. Про гроші. Чому я весь час позичаю братові гроші?

«У мене немає проблем, бо я вкалюю, аж поки не падаю! – проситься відповісти язик. – Це ти весь час без грошей, бо тебе звідусіль звільняють!»

Хіба ж неправда? Сім років тому, коли я тільки з'їхала від батьків, Ромка ще дисципліновано працював у великій оптовій компанії, познайомився там із привітною волинянкою Яною, за місяць одружився. Винайняв квартиру на Оболоні, перевіз туди молоду дружину й оцих двох – Брайана та Брукс. Ми з мамою і татом раділи: наш Ромчик нарешті подорослішав, створив сім'ю, тепер перестане мотатися по змаганнях зі своїми ротвейлерами, наче без того жити не

можна. Та Ромка не подорослішав, бо на гроші, які їм із Яною подарували на весілля, купив машину в кредит, тому що, бач, так йому зручніше возити Брайана та Брукс по виставках. І звільнився, бо його робочий графік найнеприємнішим чином накладався на графік собачих змагань. За рік Яна народила донечку Катрусю, а Ромка розбив автівку, за яку ще не виплатив кредит. І зазбирався в Чехію, бо там саме розпочинався черговий собачий чемпіонат. Отоді Яна і сказала: або ми з Катрусєю, або вони, твої собаки. Ромка зажурився. «Яночко, – сказав дружині. – Хіба можна змушувати людину вибирати поміж тих, кого вона любить? Я люблю тебе, люблю Катрусю, люблю Брайана. І Брукс!» Попросив у Яни грошей на поїздку в Чехію і часу, аби все ретельно обдумати. Яна підхопила малу і подалася до батьків на Волинь. І вже не повернулася, хоч і досі є Роминою законною дружиною, бо так вони і не розлучилися. Ми з мамою і татом виплатили кредит за розбиту вщент автівку, а Ромка відтоді перебивається випадковими заробітками, бо ніяк не знайде роботу, яка б дозволяла йому в будь-який час виставляти Брайана і Брукс, орендує стару дачу на Русанівських садах, бо там собакам є де і погасати, і поплавати. Єдиний стабільний його заробіток на сей день – охорона сусідської багаті дачі, та тих грошей вистачає лише на Брайана і Брукс. Тому мама з татом підкидають Ромці грошей час від часу і в мене позичає. Тільки ніколи не віддає.

– Проблеми? – дивлюся на брата. – Так, у мене проблеми.

– Розкажи. Допоможу.

– Собі спочатку допоможи.

– Мені простіше, я не один, – відповідає брат. – Брайан із Брукс допомагають. Щенят продав, на днях повезу Брайана до нареченої в Шотландію. Знаєш, скільки хазяї сук платять, щоби мати щенят від Брайана?

– Не цікаво.

Брайан дивиться на мене похмуро. Що, кобелю? Образився?

– А ще мене запросили тренувати службових собак, – веде далі брат.

Це вже новина!

– Типу «апорт», «взяти»? – питаю.

– І це. Але головне – пошуки по запаху.

– Пошуки чого?

– Чого завгодно. Речей, наркотиків, зброї, людей.

– І хто запросив?

– Приватна охоронна компанія. Побачили моє відео в соціальних мережах.

– А сестрі не показував! – ображаюся. – Що за відео?

– У нас на садах дачу пограбували. Брукс знайшла злодіїв.

– Серйозно?

– Ти сумнівалась у талантах Брукс?

Мені начхати на таланти Брукс і породистість чемпіона Брайана! Мені б зрозуміти, що робити з дописами старого нотаріуса Реформаторського і де подівся молодий розгодований нотаріус Герман. Несподівана думка – п'яте колесо. І не відчіпляється, крутиться.

– Ромко, ти дійсно можеш мені допомогти, – прискіпливо дивлюся на брата.

– Давай. – Ромка добрий. Добрий і щедрий до всіх, хто не заважає йому любити Брайана і Брукс.

– Хочу знайти одну людину. Не питай тільки: а що сталося і таке інше. Від мене що вимагається? Принести якусь річ тої людини? Майку, сорочку, черевик. Так?

– Тільки не нові.

– Так! Розумію. Не нові.

– І окреслити територію пошуку. Бо ж, якщо та людина ніколи не була в Києві, навряд чи ми знайдемо тут її сліди.

– Не розмовляй зі мною, як з дебілкою!

- Добре. Повернуся з Шотландії...
- Ні! – перебиваю Ромку. – Треба зараз! Давай завтра.
- Не можу.
- Скотина!
- Чесно, не можу. Завтра літак!
- Не бреш! Ти сказав «на днях».
- Підготувати тебе хотів.
- До чого?

Ромка дивиться на мене благально, гладить Брукс за вухом. Що?! Хоче Брукс мені на шию повісити, поки Брайан запліднюватиме сук у Шотландії?

– Ромко, це нечесно! Я працюю цілодобово. Брукс знудиться.

– Брукс навчить тебе жити повноцінним життям, – відповідає брат. – Радіти, робити перерви в роботі, виходити на свіже повітря, аби пересвідчитися: свіже повітря ще є, і це прекрасно. Годуватимеш її двічі на день, значить, і сама не забудеш поїсти, бо от скажи, хіба я не правий? Ти ж забуваєш поїсти.

– Не забуваю.

Ромка не лінується: підхоплюється з дивана, розчахує холодильник із двома підсохлими бананами всередині.

– У мене є кава! І цукор! І галети! – психую. – Хочеш кави? Тоді візьми чайник і набери води з-під крана, бо чайник, здається, порожній.

– Завтра зранку привезу чистої води і запас продуктів для Брукс, – відповідає Рома. – Що для тебе купити?

– Для мене? – дивуюся. – Борги віддай, якщо вже в тебе все тепер – шоколад.

– Не можу. Яні з Катрусею відіслав.

– Добре! Тоді я тобі дам грошей! Звичайно! Це ж вихід! Дам тобі грошей, наймеш для Брукс доглядальника чи здаси в готель для тварин. Можу навіть знайти в Інтернеті адреси таких готелів.

У мене прекрасний брат. Дивиться на мене, як Христос на всіх землян скопом.

– Віддати Брукс у чужі руки? А раптом вона подумає, що я її покинув?..

Брукс повільно підводиться, дивиться на Ромку уважно, переводить на мене свої прекрасні бурштинові очі.

– Добре. Брукс лишиться зі мною, – мовить мій клятий язик, а мізки знову в шоці: «Навіщо ти це робиш? Ти ж не хочеш!»

Що відповісти? Я часто роблю те, чого не можу пояснити навіть власним мізкам. Та не сьогодні. У мене прекрасний брат. Він навіть не здогадується, чому я погодилася дати притулок красуні Брукс.

9

Усе відкладала, відкладала, хоч нестримна цікавість і підганяла: давай уже, наважся, ти ж хочеш! На третій день спільного з Брукс співіснування в квартирі на Ентузіастів залишила дівчинку вдома. Терпляче пояснювала в бурштинові очі: заради тебе йду, а як повернуся, влаштуємо іспит, випробування, пригоду. Тобі ж у кайф розшукувати людей за запахом? Так ми спробуємо! Крута гра. І самій не терпиться погратися. От тільки якусь шмотку Германову роздобуду – і пограємося.

– Тільки б прорватися до його квартири, – шепочу, коли вже підходжу до купки висоток на Печерську. Метушливо перебираю ймовірні аргументи для консьєржа: хочу передати важливий лист у квартиру на двадцять п'ятому, забула там документи, мушу поговорити з хазяїном, мене сюди направили слідчі для... Для чого?! Така маячня, аж самій гидко! Далі шлагбаума не просунуся!

Ще здалеку бачу шлагбаум: підняв руку догори, здався. Це що? Просто пройти повз нього? Резервація не втрималася, впала під навалю загальносвітових тенденцій, коли кордони ще можна знайти на мапах, але не в головах людей?

Будка охоронця порожня, віконце консьєржа зачинене. Аж дратуюся! Може, тут ще й електрику відмикають за несплату? Ні. Ліфтом піднімаюся на двадцять п'ятий. І – ані думки, що нікого немає за дверима! Чи навпаки: що відкриє Герман, здивується вкрай, гнатиме геть, ще й кричатиме: «Ти хто?! Я навіть імені твого не знаю». Ні! В іншому впевнена: що там, за дверима, мала бути мертва людина.

Божеволію?..

Тисну на кнопку дзвінка: 911, SOS, «швидка» і таке інше. Відгукніться! Здається, мені вкрай потрібна невідкладна допомога.

Двері відчиняються. З порога на мене дивиться людина. Жива? Не знаю! Бо бачу лише заплямовані червоним стіни коридору за її спиною. Кров? Випростовую руку, показую на стіни, палець тремтить.

– Кров? – питаю самими устами.

Людина знизує плечима, і це змушує забути про заляпані червоним стіни, роздивлятися її приголомшено. Мізки констатують: дівчина. Худа. Приблизно тридцять років, приблизно сорок кг кісток у джинсах і білій майці. Стрижені чорні коси відтіняють блідо-біле обличчя, роблять його аж блакитним, та не сіро-хворим. Радше свіжо-готичним. Теплі сірі очі – дисонанс. Сюди б чорні. Чи, навпаки, прозоро-блакитні. Вуста теж бліді, але не тонкі, не зміїні – виразні, рухливі. Як і очі.

– Не знаєш? – Я про кров.

– Знаю, – відповідає просто, і мені стає страшно. А дівчина вже йде коридором углиб, лишаючи двері розчахнутими, і я суну слідом, здивована, насторожена, заінтригована та вмотивована. Та раптом зупиняюся, озираюся, дивлюся на важкі дубові двері.

– Треба б зачинити, – кажу, бо, здається, ця дівчина довірлива і легковажна вкрай! А зараз, у ці часи, хіба можна бути такою легковажною і довірливою? Відчиняти чужим людям, впускати їх, як давніх приятелів, не знаючи навіть їхніх імен!

– Зачини. – Дівчина опускається на підлогу посеред коридору, як панянка присіла б на траву під час пікніка. Дістає з кишені цигарку, дивиться на мене, раптом усміхається.

– Привіт, – каже. – Я Діна.

– Германова наречена?.. – Зачиняю двері, притуляюся до них спиною, а подив не йде. Мені б роздивитися! І ті заплямовані стіни, і підлогу (чи лишився контур білим?), і взуття, бо я заради Германових черевиків припхалася, щоби Брукс змогла їх обнюхати та взяти слід. А я дивлюся на довірливу Діну, і подив все не йде. Бо неможливо навіть уявити поряд цих

двох – сити лукаву хвалькувату підлоту Германа і цю дивакувату дівчину, що для неї, здається, правил не існує. Узагалі нема.

– Брат загинув, – відповідає Діна, пропонуючи мені самій вибудувати логічний ланцюжок, який приведе до Германа.

– А Герман?.. – не втямлю.

– Дружив із Данею. Потім переїхав до мене сюди. Підтримати, – каже дівчина. Додає виважено: – Пожаліла його.

– Пожаліла?

Діна киває: так, так.

Не розумію. Навіть не намагаюся, бо спроба спричинить довготривалий філософський диспут, а мені не до філософствувань. Серце жере гірка образа, тому що я б не пожаліла нотаріуса: як з'ясувалося, те падло привело мене, дівчину, з якою хотіло переспати, навіть не до власної хати! До чужої! Краще б уже в «Тойоті»!

– Це ж не Германова квартира? – уточнюю обережно.

– Моя. Тут жили я, мій мужчина і наше кохання. Тепер тільки я. Але я думаю про нього.

І не втямити: про кого вона думає? Про мужчину? Про кохання? Мій подив обростає роздратуванням швидко і невтримно: ця Діна отак усім і кожному розказує про себе, своїх чоловіків, кохання? Гальмую.

– Стіни в крові, – мовлю обережно.

– Так побачила.

– Тобто? – лякаюся. – Зайшла, побачила на підлозі контур білим, стіни в крові... – Метушливим поглядом обмацую підлогу: білого контуру вже нема. А при стіні – важкі чоловічі черевики з рифленою підошвою, схожі на солдатські берці.

Діна не питає, звідки я знаю про контур білим. Заперечливо хитає головою.

– Ні. Крові не було. Але я так побачила це місце. Тут мала бути кров. Але її не було. Тільки нерівний тремтячий контур білим на підлозі.

– Де побачила? Уві сні? – питаю з надією, що не тільки мені сняться фатальні сні.

– Ні. Увійшла і побачила.

– Ти заплямувала стіни кров'ю? – дивлюся в теплі сірі очі приголомшено: то я не одна така прибацана?

– Намалювала, – дивиться в кут, і я бачу там пензлі, фарби...

Перед очима чомусь стоїть Улька. Дивиться на мене здивовано: «Навіщо ти це зробила?» І так хочеться запитати Діну: «Навіщо...» – та вона вже відповіла: так побачила.

– Чому... – шепочу вперто. – Чому ти так побачила?

– Бо після того, як ти вбиваєш у собі людину, ти вб'єш іще багато людей, – відповідають теплі сірі очі. – І тоді все закінчується саме так. Я знаю.

Все, досить! Не розумію! Не хочу розуміти! Здається, я потрапила в інший Всесвіт, а мені потрібні лише черевики Германа! Бо, якщо не з'ясую долю покидька, не зрозумію і ваги страхітливого сну, що він ніяк не йде з голови. Логіка пропонує більш простий варіант з'ясування долі нотаріуса.

– А що з Германом сталося? Знаєш? – питаю.

– Згубився. – Вона, здається, знає все.

– Помер?

– Згубився. А чи помер – не знаю.

Мовчу. Ніяк не можу намацати нитку, яка б не рвалася. Психую.

– Добре, – кажу, ніби те, що доля Германа невідома, і справді гарна новина. – Можна взяти оці черевики? – показую на важкі, схожі на солдатські берці чоловічі черевики з рифленою підошвою.

І вже йду до тих черевиків, уже хочу вхопити і тікати, щоб не довелося пояснювати, виправдовуватися, називати своє ім'я.

– Це ж Германові? – уточнюю.

– Тут немає речей із запахом Германа, – відповідає Діна.

Плани, надії, сподівання на таланти Брукс, оці мої обережні розмови з дивакуватою відкритою Діною – все в смітник!

– А ці черевики? – не хочу вірити, наче саме ці черевики мають сакральне значення: це ж було – чорний коридор, підшви торчма.

– Поїдуть за тиждень на схід. – Діна знову пропускає логічний ланцюжок, та в мене вже вистачає інформації, щоби вибудувати його самостійно: певно, після загибелі брата в АТО стала волонтеркою, збирає і відвозить в АТО допомогу і ці черевики просто не вмістилися в перевантажені торби, лишилися чекати наступної волонтерської вилазки.

– Можу допомогти, – ляпає мій клятий язик.

– Справді?

Діна жвавішає. Лишає недопалену цигарку на підлозі, просто на лакованій деревині, встає, пише щось на клаптику паперу, а мій підлий язик промовляє те, що звик, коли в мені вирує дурнувате марнославство:

– Хіба можна інакше?

– Тут контакти. Телефони, адреса. Приходь, – простягає мені клаптик.

Ніколи не прийду! І навіть не соромно. Бо що вони всі знають про мене? Нічого. Навіть імені.

– Ви хто така? До кого приходили? – біля ліфта на першому поверсі суворий, як кара небесна, консьерж. Заступив шлях, уївся прискіпливим поглядом.

– До Діни з двадцять п'ятого, – відказую легко і весело. Пізно, консьерже! Резервація тільки тоді і залишиться неприступною фортецею, коли перерв, відпочинку і технічних збоїв у її охороні не відбуватиметься ніколи. За жодних умов.

– Теж картини малюєш? Чи волонтерка? – Консьерж простий, як двері. Хоча ні. Двері не бувають простими. Простий, як консьерж.

– У вас ніколи не буде риніту, – відповідаю фіналом довгого логічного ланцюга. Навіть не сподіваюся, що консьерж у змозі вибудувати його самостійно.

До біса! Оминаю опущену руку шлагбаума, суну геть. Услід хтось кричить: «Ваші документи!» Вони дурні чи їм просто важлива демонстрація? Однаково.

Не чую. Нещодавно я поховала людей.

10

Я поховала людей. Закидала землею і квітами, наказала заніміти навіки.

І до того не особливо спілкувалися просто так і наживо – все більше телефоном, у мережі. Рік тому, навесні 2016-го, я ще була поміж людей, ще метушилася у звичному колі: кар'єра-успіх-гроші (підкреслити все!). І геть ніщо не могло зупинити ту гонитву: ані Майдан, ані війна. Навпаки! Звідусіль: коли, як не зараз? За що хлопці помирають? Щоби ми жили. Тож жити-мемо! Кар'єра-успіх-гроші. Успішні ми – успішна Україна, і таке інше. Я могла би скласти нетонку брошуру з цілком логічних підлих гасел, які всі до одного виправдовували те невинне гібридне безпечне мирне життя посеред війни. Ще б підписалася: так і треба жити!

Так і жила. Тричі на тиждень учителювала в престижному ліцеї задля подальшої реалізації іншого, більш амбітного плану організувати на базі ліцею власні тренінги з ефективних комунікацій і формування особистості, бо начиталася тематичної літератури, освіта згодилася, власний досвід спонукав і в тренді: всі розгублені, а я їм за грубі гроші шлях підкажу. Решту часу віддавала великому видавничому дому, до складу якого входило з десятків видань різного калібру, і те було до біса зручно, бо, потрапивши до штату одного журналу, ти автоматично мав змогу підробити в інших виданнях дому, тож мої гонорари завжди категорично перевищували скромну педагогічну ставку.

І все в мене було тіп-топ! Цікава робота, карколомні перспективи, пристойні заробітки, купа знайомих: чи то дружили, чи то перетиналися, але не сумували – вечірки, зустрічі, шопінг, хронічна крапля доброчинства як ознака пристойності – і гроші збирали на АТО, і речі для переселенців, і до сиротинців навідувалися з гостинцями, бо я активна, бо так робили інші, а чим я гірша за інших?

І хлопець був. Неабиякий хлопець із Данії – Нілс. Він покращував російську в мережі, я – англійську. Чим не привід поспілкуватися? І вже третій рік поспіль ми все укріплювали і укріплювали наші стосунки на відстані. За цей час Нілс двічі побував у Києві, потім запросив мене до себе, в Біллунд, про який усі знають, що там «Лаландія» і «Леголенд». А в Біллунді і без цих парків така підкреслена краса, такі незвичні чистота і безпека, що потайки від Нілса я кинула в фонтан монету в два євро. Аби повернутися назавжди.

Усе було тіп-топ. Тільки радість кудись поділася. Звичайна радість, коли хочеться вдихати на повні груди, підставляти лице вітру, посміхатися. І я все дивувалася: чому?! У мене ж усе добре! І знай стимулювала ту радість:

– Давай, народися! Хіба я не заслужила? Не краду! Чесно заробляю!

Та сумних думок від того тільки додавалося, і я подумала, що замало працюю, аби вже радіти. Тому купила професійний «Нікон», бо за одне фото у видавничому домі платили майже стільки ж, як за розгорнутий репортаж. Грошей побільшало, часу не лишилося навіть для сну.

Того дня я проспала, бо цілу ніч обробляла у ноутбучі знімки екзотичних ящірок. Над ранок відіслала їх до редакції і не втрималася: завалилася, щоби поспати хоч годину, перед тим як мчати у видавничий дім по гонорар. Прокинулася: ма... ти моя Мотря! Робочий день завершується!

– Хоч би встигнути гроші отримати! – Водю в лице, кава, цигарка – і вперед.

Останньою увірвалася до кабінету бухгалтерки, розписалася, конверт у руки – ес! Розслабилася, вийшла в коридор і напоролася на HR-менеджера Лесю Ігорівну: тримала фото симпатичного хлопчика рочків п'яти, рука тремтіла.

– Уявляєш?! – сказала. – Його звати, як мене. Я – Леся, він – Лесик.

– Вітаю, – спробувала я віджартуватися.

– З чим? У нього онкологія! Щось із кров'ю, – у голосі Лесі Ігорівни зазвучали драматичні ноти. – Я так рознервувалася, що не перепитала в матері точний діагноз. Вона прийшла

просити, щоби ми розмістили в наших виданнях оголошення про допомогу. Певно, в тексті є про діагноз.

– А вам треба знати точний діагноз? – спитала я.

– Звичайно! Колеги питають, і я почуваюся незручно. Нащо я взялася?

– Гроші збираєте?

– Весь видавничий дім відгукнувся. Усі підрозділи. Я і не сподівалася.

– Чому?

– Бо АТО. Усі допомагають бійцям, переселенцям. Про хворих дітей забули. – Леся Ігорівна уп'ялася мені в очі: що скажеш? Точніше: скільки не шкода?

Що відповісти? Леся Ігорівна тут сіє-віє-пересіває кадри. І мене могла відсіяти. Навіть сильно напружуватися б не довелося. Та вона... «Я роздивилася в тобі потенціал», – сказала мені під час співбесіди. І як після того я можу бути невдячною?

– Здають хто скільки може? – тільки і спитала.

– Дитині на операцію потрібно тридцять тисяч євро.

– Добре, – відповіла я тоді, наче в тому було щось добре. І віддала половину гонорару з конверта.

Та головне було попереду. За місяць до редакції завітала мати Лесика. Уся в чорному. Принесла гроші. Ми всі, хто того дня працював в офісі, оточили її. Дивилися в тьмяні очі, мовчали. Вона поклала конверт на стіл.

– Не змогли зібрати всю суму. Не встигли, – сказала так просто, так буденно. – Тут усе, що ви пожертвували. Тепер... не потрібні.

Ми всі, перелякані, переполошені, наче в нас горе, залопотіли, загомоніли одна поперед одної: ні, ні! Хай лишаться вам. Це просто допомога. А хтось сказав: на пам'ятник. Та жінка лиш хитнула головою: ні, тепер не потрібні. І пішла. А ми всі закам'яніли. Сиділи, мовчали, дивилися на страшний конверт: лежав на столі, жахав усіх, наче варто було до нього доторкнутися – і все, біда.

– Дівчата, ну все! Годі! Треба далі жити! – Бухгалтерка Інна Іванівна отямилася першою. Узяла конверт. Сказала: мовляв, треба роздати гроші тим, хто на дитину давав.

І всі пожвавішали. Знову загомоніли, залопотіли: так, усе нормально, рухаймося. Бухгалтерка зараз же розкрила конверт, почала перераховувати гроші. Зупинилася. Насупилася.

– Щось тут не те, – пробурмотіла. – Занадто мало. Тільки я одна сто євро давала. Шеф – іще більше. А в конверті сльози.

І всі: справді дивно. А тут Леся Ігорівна входить: здрасьте! Бухгалтерка до неї:

– Лесю! Ти скільки на дитину збрала?

А Леся ж не в курсі, що дитини вже нема. Груді колесом: мовляв, дівчата, ми такі шляхетні, такі милосердні, Бог нам добру справу зарахує, карму підправить і таке інше.

– Скільки?! – бухгалтерка від HR незалежна, як Америка від Гондурасу.

І з'ясувалося, що збрали вісім тисяч євро, та Леся Ігорівна віддала Лесиковій мамі лише тисячу.

– Ті, що лишилися, поки у себе тримала. Планувала на днях віддати. Забарилася, бо хотіла від себе докласти. Щоб рівна сума була! – брехала, не червоніла. – І вже потім передати Лесиковій мамі.

Та головне було ще попереду. З'ясувалося, що зараз Леся Ігорівна не може повернути людям гроші, які на дитину збирали, і години зо дві всі, хто був в офісі, слухали сумну історію її гіркою життя, бо чоловік у Лесі живе тільки полюванням і витрачає гроші на набобі та іншу мисливську лабуду, що взяв дитячі гроші, потайки від Лесі Ігорівни купив собі на Десні мисливську хатинку, бо як починається мисливський сезон, так його від рушниць не відірвати, а щоразу з полювання до Києва повертатися занадто дорого, бо ж бензин, сука, дорогий, а коли

є де переночувати з братами-мисливцями, так то економія. Смикалася-божилася: дівчата, за місяць усе до копійки поверну.

– У тебе рівно місяць! – невблаганим тоном головного пахана всіх трилерів постановила бухгалтерка.

І всі знову загомоніли-залопотіли: бідна Леся Ігорівна, так шкода її, так огидно, коли чоловік за спиною дружини отаке витворяє, це ж як жити, коли в сім'ї ніякої довіри, але ж і ми теж ледь кінці зводимо, теж усі з проблемами, більше місяця чекати не зможемо – у кого цистит, у кого дача бур'яном заросла, у кого за дитячий садок не заплачено. І так благально всі в очі Лесі Ігорівні: ви ж не обдурите, за місяць гроші повернете? А хтось сказав, щоби Леся Ігорівна чоловіка до психолога зводила. І візитівку дав.

І ніхто не згадав хлопчика Лесика, його маму. Ніхто не дав Лесі Ігорівні поміж очі. І я не дала.

Та після того вперше за останні роки скасувала факультатив у ліцеї, повернулася додому ще при дні, і при дні звична Русанівка, вулиця оптимістичних Ентузіастів, річка, канал, іржаві спортивні знаряддя біля нього і навіть справжні живі качки, що бовталися в каналі, здалися такими бідними, такими нещасними і чорними, мов ті сироти. Мов та скорботна жінка, яка втратила найдорожче і її вже ніколи не повернути до життя. Повноцінного життя, у якому є радість.

Ніч без сну, цигарка, кава, телевізор. Увіп'ялася очима в екран – новини: один канал, другий, третій. Звичні, однакові на всіх каналах, логічні правильні слова про проблеми та шляхи їх вирішення. Усі до останнього – про Лесю Ігорівну. І про мене. І тільки слова про війну, про смерті на сході, що тепер із них не починають новин, намагаються заховати поміж інтриг внутрішньої політики і міжнародної (а ті інтриги всі до одної – про Лесю Ігорівну, про мене, про життя-торжище), тільки слова про війну гострими цвяхами – в голову, в серце. І перед очі – багато жінок у чорному, багато чоловіків, один без ноги, інший в інвалідному візку, проте живий. Живий! А навколо них, живих, – Леся Ігорівна і я. Оточили їх, живих, дихати не даємо.

Уранці заходилася збиратися на роботу – зубна щітка, знову цигарка, знову кава. До дверей підійшла...

– Не хочу!

І питання. Теж до себе: чого не хочеш? Роботи не хочеш? Так ти здуріла!

– Людей не хочу, – прошепотіла. І ніби попів усім нам на голову, земля впереміш із камінням, квіти. Всім людям. І мені.

Того дня я поховала всіх людей і на роботу вже не пішла. Звільнилася з ліцею, набравши, що виїжджаю на ПМП до Данії. З видавничого дому звільнили за тиждень із формулюванням «за грубе порушення робочого графіка». Товклася в найманій нірці, дивилася на екран ноутбука, бо того дня, коли до офіса видавничого дому прийшла скорботна жінка в чорному, від Нілса прилетіло повідомлення. «Як справи?» – питав, і я все думала-думала: якими англійськими словами пояснити Нілсові дивний зсув, що стався в моїй душі? День думала, два, тиждень. І все не відповідала. І він чомусь не перепитував: «Агов, ти де? Куди щезла? Що сталося?..» Мовчав. І я мовчала. Він так і не порушив тиші, і я не порушила, і майже трирічні стосунки завершилися, ніби і не було їх ніколи. І монетка у два євро не допомогла.

За місяць, ошелешена і розгублена, догризала останнє підсохле печиво, приречено розмірковувала про те, як вижити в цій новій реальності. Допомогла... Леся Ігорівна. Зателефонувала, сказала доброзичливо просто: мовляв, знайомий професор книжку написав, дуже важливу книжку, тому шукає тямущого редактора.

– Візьмешся? Добре заплатить.

– Візьмуся, – відповіла я, видряпуючись із-під попелу, землі та квітів.

Серце не зупинилося. Почалося життя без власних слів, бо редактору-фрилансеру тільки чужі слова відшліфувати. Завантажилася роботою по вуха, наче від того прийде і полег-

шення, і радість. А від того єдина свобода – спілкуватися з людьми виключно у власних корисливих справах чи тоді, коли самій воля. Та те мало допомагало, бо спонтанні емоції, підсвідомі пориви і страхітливі сни час від часу раптом виштовхували назовні, провокували на дурнувату вчинки. Чому я пішла з нотаріусом? Навіщо намалювала той контур білим?

Питання дошкуляють ввечері, коли мізки втомлюються від роботи, наповнюються далекими від замовних текстів думками: сон, двері, Герман, плями на стінах, Діна, черевики, сліпа Улька, її хтивий альфонс Тимур, через якого я тепер почуваюся винуватою перед старим божевільним нотаріусом.

– Дідько! Як же я люблю себе! Як же мені хочеться, щоби мене любили всі! Всі! Навіть той придуркуватий дід!

Совість штовхає до старенького зошита.

– Добре. Варто бодай спробувати, – шепочу роздратовано, будує план: виділю годину. Одну тільки годину, аби зрозуміти: скільки сторінок дрібного нерозбірливого тексту зможу опрацювати за шістдесят хвилин. Добре б сторінок із десять.

Гортаю зошит. Зупиняюся на випадковій сторінці, текст пливе перед очима... «Людина – частина тваринного світу планети. Із цією аксіомою важко посперечатися. Єдине, що відрізняє нас від “братів наших менших”, це здатність до розвитку. Не стану перераховувати досягнення людства у сфері науки, медицини, мистецтва тощо: людям є чим пишатися. Та є і чого соромитися. Ми захопили рідну планету разом з усіма її скарбами, як загарбники. Ми нахабно і безвідповідально розпоряджаємося її ресурсами, знищуємо живу природу материків і островів, річок, морів, океанів...»

– Господи, що за банальна маячня?.. – бубоню, та все ж продовжую...

«Ба більше! Від часів первісної людини і до цього часу ми з дня у день нещадно знищуємо собі подібних. Ми вбиваємо людей у війнах і без них. Це теж результат нашого розвитку? Чи цілковитої його відсутності? Може, деформації розвитку? Ми підкріплюємо вбивства мільйонів вигаданими гаслами про боротьбу добра зі злом. Думаєте, такі поняття існують у тваринному світі? Чи, може, вважаєте, що “брати наші менші” дякують богам, коли до смерті загризають здобич, аби насититися?»

– Діду, діду. Ім'я тобі – Апокаліптик! – бурчу, злюся. Та продовжую.

«Уже чую обурені вигуки. Про те, що не можна порівнювати людину і тварину. Хоча б з точки зору прогресу, якого вона досягла у своєму розвитку, бо мавпи, наприклад, так і лишилися мавпами: як і тисячі років тому, скачуть по деревах у пошуках їжі. Моя відповідь проста. Ми взяли від “братів наших менших” те, що нерозривно пов'язує нас із ними до цього дня: ми живемо за законами тваринного світу. Чому? Думаю, ми не настільки самостійні у своєму мисленні, щоб усвідомити щось інше, крім того, що бачимо перед своїми очима. Ми самі ще настільки впевнені в тому, що тваринні начала в нас сильніші за людські, які з'явилися в процесі розвитку, що згодні спиратися на закони тваринного світу. От і взяли за приклад свого устрою той, який існує у тварин. Як і в тваринному світі, людство поділило себе на народи, нації (читай – зграї, клани, прайди), окреслило кожен свою територію, суворо охороняє її, ніжно береже своїх дітей, безжально вбиває чужих. І все заради їжі та ресурсів, які й надалі дозволять вижити окремій зграї, клану, прайду, бо доля інших – то і турбота інших. Хіба все це – не про наше людське життя? Як і тварини в час катаклізмів планетарного масштабу, ми згуртовуємося, бо разом легше вижити, та варто лихові відступити, ми знову вперто вбиваємо кілки на кордонах своїх територій та ворожо спостерігаємо за сусідами. І не бажаємо усвідомити простий факт: людина у власному розвитку давно переросла тварину, подібний до тваринного устрій гальмує розвиток людської цивілізації, веде в глухий кут.

А тепер просто уявіть: ви – людина. Ви не прийняли це як беззаперечний факт – ви усвідомили! Що в вас є частка справжнього тваринного, бо чотири цеглини фундаменту піраміди Маслоу (задоволення фізіологічних потреб, безпека, потреба в любові і приналежності до пев-

ної групи, а також визнання вас іншими членами групи, повага) – це основа існування не лише людей, а і тварин. Та ви вже не тварина. Для вас існують і три інші, вищі цеглини в піраміді Маслоу, до яких тваринам не дотягнутися. Це потреба в пізнанні, естетичні потреби, самореалізація. І ці більш високі шаблі піраміди підказують вам: для того, аби задовольнити голод і спрагу, почуватися в безпеці, опинитися у колі певної групи, бути визнаним нею і любити, вже не обов'язково діяти методами тваринного світу. Вже не потрібно ділитися на прайди і клани, охороняти територію, бо тваринні начала – важливі, але вже не керівні для людини. Інше стає керівним! Усвідомлення, що загальнолюдські цінності мають торувати шлях. Що вони однакові для всіх людей і мають поширюватися на всіх. Що в цьому сенсі людство – єдиний живий організм, а тому і територія його – вся планета. Без держав, кордонів, обмежень, релігійних норм і правил, бо все те – лише для того, аби роз'єднувати людей, повертати їх до норм тваринного світу».

– Ма... ти моя Мотря! Все! Не можу! – Терпець уривається. Жбурляю зошит на диван, влучаю прямо в Брукс. Дідько, знову? Хіба я дозволяла ротвейлерші окуповувати мій диван? Вона з першого разу не зрозуміла, що в цій системі координат хазяйка я, що на диван – зась і що не варто повторювати помилки, бо тоді...

– Брукс! – відриваюся від ноутбука, встаю. Дивлюся в бурштинові очі – тоскні, зажурені. – Сумуєш за Ромкою і Брайаном? – забуваю про диван, чухаю Брукс за вухом. – Гуляти. Підемо гуляти?

Брукс рветься до дверей, та я встигаю прихопити старенький зошит божевільного дідуся. На останній сторінці адреса. Віднесу! І Брукс згодиться. Наплету, що в мене дуже агресивна ротвейлерша, тому не можу з дідом спілкуватися-пояснювати причини відмови. Тільки: «Вибацте, не можу», – і геть.

Весна прогресує. Теплий вечір повиманював людей з осель. Біля каналу діти верещать-сміються, молодь – веселими зграйками, дужі чоловіки грають м'язами на іржавих спортивних знаряддях, а літні потомилися, сидять. І ніби життя. Ніби радість і спокій. І грєць із тими іржавими тренажерами, добре, що є. І нічого, що доріжки побиті, в ямах, лавки матюками обмальовані, канал брудний, засмічений. То нічого. Бо ніби головне є.

– Хіба?.. – веду Брукс подалі від людей під тополі. Усе намагаюся знайти слова, які дозволять без душевних гризот віддати зошит старенькому нотаріусу Реформаторському.

– Точно! Він же нотаріусом був! – аж зупиняюся від несподіваної думки. Теоретично Реформаторський може знати Германа. І не просто знати, а щось особливе, такий нюанс, дрібницю, які допоможуть мені докопатися до Германових таємниць, до його пожежно-швидкого зникнення, бо ми з Германом тепер пов'язані моїм сном і тим ідіотським білим контуром. І зустріч із дідусем – у контексті! Не випадкова.

– Брукс! Ходімо, дівчинко, – тягну Брукс від тополь, на ходу гортаю зошит: де тут записана адреса? У мене з'явився ще один привід побачити старого нотаріуса Реформаторського саме сьогодні. І добре, що не доведеться представляти Брукс агресивною сукою, бо це вже перебір, щоби я не чужу собаку обмовляла.

Дідусь побачив мене першим. Я ще тільки підходила до будинку, ще озиралася, шукаючи табличку з номером, як із лави під абрикосами підвівся якийсь старенький, і я б не звернула на нього уваги, та він пішов до мене. Усміхався розчулено:

– Уже? Ви вже все зробили?!

– Василь Іванович... – я розгубилася. Товклася на місці, притримувала Брукс.

– Собака, – дідусь зупинився за метр від нас, насторожено косував на Брукс.

– Вона в мене шляхетна, не скривдить людини.

– Добре. Добре... – підійшов ближче, дивився вже на мене. Тільки на мене. – Як же швидко ви надрукували мою працю.

Отут би мені: «Серйозно? Думаєте, сто сторінок карлючок можна опрацювати за такий короткий термін? Це неможливо! Взагалі неможливо. Я намагалася, але здався навіть мій ноут! Згорів! Чи то був вірус... Не знаю! Зараз технарі з'ясовують, тому – соррі. Ніяк не зможу допомогти! Не маю технічної змоги!»

– До завершення ще далеко, – ляпає мій клятий язик. Засмучуюся: як же я вмію сама собі відрізати шляхи до відступу. Зітхаю, додаю щиросердно: – Чесно!

– Чому?

– У вас почерк дуже нерозбірливий. Доводиться по слову розшифровувати.

– Вибачте, – відказує дідусь так винувато, що мені стає соромно.

– Нічого. Все нормально, – заводжуся, пиха жене вперед, напролом. – У вас не найгірший почерк із тих, які мені траплялися. Упораюся.

– Дякую. Ви така шляхетна дівчина.

Розцвітаю. Пиляю себе подумки: дурепа довбана, ти вбитися готова, повісити на себе купу непотребу у вигляді божевільних нотаток старого діда, аби тільки почути оце: «Ви така шляхетна...» А далі що?!

– Питань багато виникає. По суті, – кажу і з жахом усвідомлюю, що втягуюся в дурнувату, непотрібну мені дискусію. – Про людей, про людство, про кордони. Думаєте, людство виживе, якщо зникнуть кордони?

– Хіба ви ніколи не мріяли йти і не зупинитися? Дійти до Червоного моря. Чи до Середземного? Чи до океану? Чи надовго затриматися на Тибеті? Хіба вас ніколи не драгувало, що люди... Такі самі люди, як ви, чомусь установили кордони, і вони, не ви, вирішуватимуть, чи можна вам до моря, океану, гір? Це ж не наша, не людська система координат! Ми ж розуміємо: на Землі існує одне людство, розкидане по материках, островах. Тому і планета має бути відкритою для всього людства і кожної окремої людини. Уся, без будь-яких кордонів.

– Ви в це вірите?

– А чому, по-вашому, Троцький так бився за ідеї перманентної революції? Аби знести кордони, – впевнено відповідає дідусь.

Хто такий Троцький? Не знаю, але довіряю власній інтуїції: дарма я розпочала цю порожню, як бляшанка з-під пива, розмову. Як тепер зупинити її, обірвати, звести нанівець?

– Але якщо знести кордони, всі як ломонуться – туди, де жити краще.

– Кордони і заборони вже давно не здатні зупинити все, що є прикладом реалізації загальнолюдських цінностей. Досягнення науки, мистецтва, культури, технологій, медицини. Хіба для них хоч колись існували кордони? Вони надбання всього людства. Плід діяльності вільних особистостей, які ніколи не бачили кордонів. Вони творять історію людської цивілізації. Усе, що об'єднує людей, працює на розвиток людства. Та, попри очевидне, люди обкладаються дедалі новими кордонами, за які – зась: державними утвореннями, законами, релігійними правилами, суспільною мораллю, нескінченними пустопорожніми ініціаціями, які повинні прибити людину до однієї групи, касти, національності, вірування.

– Василю Івановичу... – дід уже дивує не на жарт, і я забуваю про поблажливість. – Ви космополіт? Чи анархіст?

– Я таким бачу майбутнє, – усміхається дід.

– А інші не бачать?

– Ми надто мало живемо, аби побачити щось більше, ніж власне життя. Якби людина жила років двісті або триста, то змушена була б розмірковувати про майбутнє. Про долю людства. Та людина думає тільки про власне виживання, тому людство приречене. Планетарні процеси і наші фізіологічні відбуваються асинхронно, на різних швидкостях. І ще я думаю: може, ми і живемо так мало, бо досі існуємо не за людськими правилами, а за законами тварин.

– Як «приречене»? Зачекайте! Ви ж у своїй праці пишете, що маєте ідеї, як нас усіх врятувати. Я до того місця в тексті ще не дійшла... Але ж ідеї таки маєте? Крім поради жити років триста, бо ніхто б не відмовився. Чесно.

– Маю ідеї.

– Розкажіть.

– Ви й самі дізнаєтеся, коли до цього дійдете.

– Зараз цікаво.

Дідусь хитає головою:

– Добре, що вам не байдужа доля людства.

– А конкретніше? Робити що? От, приміром, я тут і зараз що б мала робити?

– Багато чого.

– А головне? Якась ініціація передбачається? Типу пройшла її – склала іспит.

– Звичайно. Маєте зрозуміти тільки одне: хто ви є. Ви вже людина чи ще ні?

Серйозно?! Розмова втрачає найменший сенс. Хитаю головою активно: діду, ви геній, вірю кожному слову, я ваш адепт, фанат і палка прихильниця.

– Дякую. Так цікаво, – брешу.

– Ні! Це зовсім не цікаво! Це важко. Дуже важко, але важливо і життєво необхідно, – в слабкому голосі дідуся з'являються збурливі нотки.

Час тікати, та раптом згадую про Германа. Гальмую. Знову чіпляюся за вицвілі очі діда Реформаторського:

– Ще запитати хотіла. Ви ж нотаріусом працювали? Багатьох колег, певно, знаєте.

– Маю знати. Як колишній член ради Нотаріальної палати України.

– І Германа Швеця знаєте?

– Треба подивитися в паперах. Вони нагорі, в квартирі, – каже дід, але тим лиш підтверджує: не помічник він мені в пошуках Германа.

Дід веде далі: про самотню старість, високу квартирну платню і чай, яким він охоче мене пригостить, бо запрошує до себе в гості, де і викладе детальніше ідеї свого епохального плану, і це дуже допоможе мені, коли я розшифруватиму нерозбірливий почерк.

Отепер точно час бігти геть. Бо людину, яка не плавала Інтернетом і соціальними мережами, не дивилася серіал «Корпорація», не знає про мультикультуралізм і антиглобалізм, золотий мільярд, субкультури та глобальне потепління, не читала Кафку і Набокова, не здогадується, що Ніцше вже оголосив на весь світ, що Бог помер, не куштувала піцу «Маргарита» і не курила траву під Баха, уп'явшись космічним поглядом у ту крихітну краплю повітря, що в Мікеланджело тільки вона і дихає між простягнутою долонею Адама і дланню Бога, таку людину ніхто і ніколи не виправить, і вона ніколи не стане частиною людства, хоч і вважає, що людство гине і вона знає про те все!

– Я б із радістю, та на мене друзі чекають, – брешу, не червоніючи. – Волонтери. Відправляємо харчі на схід.

Дід дивиться на мене з повагою.

– Не смію затримувати, – шепочуть вицвілі очі.

Алілуя! Чимчикую геть, не відчуваю себе останньою сволотою. У чому, власне, справа? Збрехала про волонтерів? У мене є клаптик з адресою волонтерського центру від дивакуватої Діни. І справді можу ходити. Навіть напевно піду, бо Діна скоріше видасть адресу Германа, ніж його підстаркуватий колега.

– І майже не збрехала! І зошит дідові не віддала! Бо крута і шляхетна! – підтримую пиху. Питаю ротвейлершу: – Брукс! Я права?

– Ти дурна! – замість Брукс відповідає реальність. – За людьми знудилася?

За людьми? Не знаю. Може, за собою?

11

Телевізор показує волонтерські спільноти жвавим, просякнутим патріотичною енергією простором, який заряджає кожного, хто потрапляє сюди, і я, середньостатистична глядачка, підготувалася ввібрати все те беззастережно й одразу, хоч експозиція і псувала настрої, бо адреса, яку дивакувата Діна надряпала на клаптику паперу, завела до двокімнатної «хрущовки» на першому поверсі звичайної п'ятиповерхівки аж на Нивках, і я разів із десять прокляла себе, поки їхала і їхала, їхала і їхала з Лівого берега на околицю далекого Правого.

– Діна не докумекала знайти собі волонтерів ближче? – психувала. – Хай би відкрила Інтернет! Там же зо два десятки волонтерських спільнот по всьому місту розкидані. І на Печерську є! Чи Діна не шукає легких шляхів?

– А сама чим краща? – вколола реальність. І хіба не права? Аби дізнатися адресу Германа, простіше було втретє перетнути кордон резервації на Печерську, піднятися на двадцять п'ятий поверх висотки і просто сказати: «Діно, мені потрібна адреса Германа, бо минулого разу я не тільки по черевики, а й по адресу приходила, але твої криваві фантазії на стінах збили з пантелику, ошелешили і я оце тільки зараз отямилася, згадала, що так і не спитала, де Герман живе...» У коридорі, посеред скривавлених стін, Діна знайшла б черговий клаптик паперу, надряпала б адресу Германа, бо, здається, дивакувата дівчина хронічно наївна і довірлива, і завдяки тому я, можливо, стала б на крок ближче до розуміння дивного зв'язку, який виник між мною і невинним нотаріусом. Та перед очима – інший нотаріус: старенький, слабкий. Із повагою дивився на мене, коли бовкнула про волонтерів, ніби благословляв, і те благословення прилипло: муляло, смикало, вимагало дій.

– Не бідкайтеся, діду! Не брехала, – пнуся на далекі Нивки, підтримую себе: все нормально, вб'ю двох зайців одним пострілом: дізнаюсь, де живе Герман, і долучуся до шляхетної справи. Я ж не гірша за інших: віддам трохи сил і часу, з собою заберу патріотичну енергію, бо де її ще шукати, як не поміж альтруїстів? І карму підправлю.

У квартирі на Нивках так пахне теплою сирістю, що і патріотична енергія, яка відчувається тут, здається ще сирію, не готовою до вжитку, наче вимагає більше людських зусиль. Більше! Та хіба це до снаги трьом жінкам різного віку: двом немолодим, стомленим і дівчинці років шістнадцяти? Уперто, наче приречено, миють-тнуть-ріжуть овочі на борщові набори. А де всі? І я?..

– Можу вам допомогти?.. – дівчинка кидає мити буряки, йде до мене.

Вона серйозно?! Я приготувалася почути що завгодно: що не вистачає рук, що люди збайдужили, що ножі потупилися, ледве ріжуть ті овочі, а хлопці ж чекають! А ця мала питає, чим може допомогти мені?

– Сама вам допоможу, – відповідаю урочисто і гордо. І вже знамено над головою, свіжий вітер у лице, а я стою, не хитаюся.

– Буряки зможете почистити?

Буряки? І – нема вітру, подвигу нема. Знамено опустилося – ляп мене по щоках.

– Мені б із Діною поговорити, – кажу. – Вона буде сьогодні?

– Так, обіцяла бути, – відказує мала. І вже не перепитує про буряки.

Мені чхати на буряки, мені більше хочеться підтримати цю дівчинку, що їй би на тусню, до однолітків, до радості і вітру, а не з буряками та тітками.

– От і добре! – декларую оптимістично. – Чекатиму Діну і чиститиму буряки.

Дівчина киває у відповідь. І не дивиться на мене з такою вже повагою, як старий дід Реформаторський. Знамено знову – ляп мене по щоках: «Давай! Підправляй карму, раз узялася!»

Дідько! Буряків мішок, для чищених – таз. Незворушна на вигляд жінка за п'ятдесят забирає чищені буряки з таза, тре, тре, тре. Інша, теж немолода, балакуча, як радіо, розкладає третій буряк по сушарках. Сиджу на стільчику, шкрябаю буряки тупим ножом, почувуюся Попелюшкою, якій ніколи не потрапити на бал, і так шкода себе. Так шкода, що аж думки зміями: ніби все це – компроміс, демонстрація, позбавлена суті. Вона не змінить хід війни, не применшить втрат, не врятує жодного життя. Вони розуміють? Чи вони теж підправляють карму? Може б, краще – під стіни Міністерства оборони. І в лоба: ма... ти ваша Мотря! Доки нам борщові набори слати на схід? Чи ви тому все й розкрадаєте, як підірвані, бо знаєте: хоч Земля трісне, а борщові набори від волонтерів до хлопців дійдуть?

Балакуча жінка підсідає до мене, береться за буряки.

– Не знаєте, Діна скоро має бути? – запитую сумно. Бо сумно! Три роки – бої, а ми оце й досі армію годуємо. Особисто я третю годину поспіль годую.

– Надвечір прийде.

Надвечір?! На моїх ногах – кайдани. Прикута до стільчика – нема куди тікати.

– Буряки скінчаться, – шепочу.

– Морква почнеться, – усміхається балакуча жінка.

Матір Божа! Бог-Отець і Син Божий! Свята Трійця, лаврські старці і усі святі, кого не знаю, але погоджуюся з тим, що ви є: допоможіть уже якось. У мене вдома Брукс негодована-невигуляна, роботи по вуха! І загальний зошит божевільного нотаріуса майже не опрацьований.

– Каротин, – бурмочу. Чую шурхіт ніг біля дверей, озираюся: Діна? Отак одразу? Це Бог? Бог мене почув? Значить, він є?

Діна ще не бачить мене. Заходить стрімко, хоч плече її відтягує важкий плаский дерев'яний ящик на ремені (з подібними ходять художники і рибалки взимку), у руках папка формату А-3. Кладе все те на стіл, піднімає очі на молодого мужчину, який заходить за нею слідом.

– Герман так і не об'явився, – каже Діна мужчині, резюмуючи, певно, тривалу і непросту розмову. Мені не ввижається. Вона каже «Герман»!

– Не варто хвилюватися. Герман не пропаде, – заспокійливо відказує мужчина. Він знає Германа?.. Насторожуюся, і я – вже не я. Інша я: нишпорка з гострим зором, слухом, нюхом.

– Хтозна, – відповідає Діна, ніби зачиняє двері за небажаним гостем.

Розтікаються, як калюжа: Діна в один бік, молодий мужчина – в інший, та весь простір між ними заповнює спільна таємниця – Герман. Мужчина всідається за стіл із мобільним: балабонить тихо, інтимно. Діна йде до жінок.

– Портрети принесла, – каже їм і тільки тепер помічає мене.

– Привіт, – ніяковію.

– Знала, що ти прийдеш, – Діна підсідає біля мене, як давня подруга, говорить привітно. – Ти наша.

Під моєю шкірою – підозріла тривога, ніби хтось усупереч моїй волі навернув мене в адепти своєї секти. І ці буряки... Ініціація?

– Як інакше? – відповідаю.

– А я стіни помила. Намалювала на них квіти, – усміхається мені Діна.

Вона таки дивна. Дивна, наївна, довірлива, незрозуміла і водночас до дідька передбачувана. Такі самі запрошують безхатченків до своєї ванної помитися, ще й дякують їм, що прийняли запрошення.

– Чому квіти? – питаю, бо хочеться думати про світле. – Бо весна?

– Мені була потрібна атмосфера. Не хотілося закінчувати портрети хлопців посеред крові.

– Відправиш портрети на схід? – питаю замість здивуватися: ти художниця? І так зрозуміло. Нормальна людина стіни не обляпала б у кров.

– Ні, – відповідає Діна.

Не дивуюся. Не намагаюся розгадати логічний ланцюжок її думок, бо час! Час згортати благодійність.

– Діно, мені потрібна адреса Германа, – кажу тихо, та помічаю: молодий мужчина за столом на мить завмирає, відривається від мобільного, дивиться на мене.

І я на нього дивлюся.

– Запишу, – чую голос Діни. Хто б сумнівався!

– Дякую, – відповідаю, все косую на молодого мужчину.

Навіть вигадую йому ім'я. Я б назвала його Джакобом, Бастером чи Блеком. Чому так? Не знаю. Згадалося. Коли Ромка приволік додому маленьких ротвейлерят, то з дівчинкою визначився швидко. «Брукс! – сказав. – Назву її Брукс. А хлопчика Джакобом». – «Чому Джакобом?» – спитала я тоді. «Джакоб означає “загарбник”! – відповів брат. – Бастер – “руйнівник”. Блек – “чорний”...» – «Твій хлопчик коричневий, тож краще назви його Бруно», – запропонувала я. Ромка: так, так. Та згодом назвав щеня Брайаном, бо Брайан означало «сила». А в моїх мізках лишився уривок випадкових знань: Джакоб – «загарбник», Бастер – «руйнівник», а Блек – «чорний».

Дивлюся на молодого мужчину. Скільки йому? Років тридцять? Поголена голова, підборіддя підкреслено короткою русявою борідкою, – все в мінус для мене. Очі світлі – чи то сині, чи то сірі. «Блек!» – вирішую і навіть не намагаюся розібратися: з якого дива?

– Тримай! – Дінин голос повертає до реальності. Простягає клаптик паперу. Хорива? Поділ. Добре, що не Оболонь.

– Дякую, – повторюю, зиркаю на бороданя. Уже не дивиться на мене. Не втратив голову від моєї краси і фантастичної неординарності. До біса! Інша небезпека виникає і котиться на мене.

– Уже йдеш? – розгублено питаю Діну, бо підхопилася, суне до дверей.

Хитає головою: час, за десять хвилин зустрічаюся з майстринями-килимарками, віддають килим для аукціону, непростий килим, з історією, бо вдень стояли на Майдані, а вночі грілися в майстерні і не спали, не стуляли очей, плели той килим на старовинному ткацькому станку, – жовтогарячі і червоні квіти-птахи цвіли-співали на чорному тлі, – і ось тепер віддають, щоб ми зібрали гроші, а гончарі тарелі мають привезти, а ще є портрети хлопців, бо Діна так прагнула встигнути закінчити їх до аукціону.

Розгублена, безпорадна, товчуся біля стільчика і буряків, дивлюся, як за Діною зачиняються двері, почуваюся зраженою, бо хіба це справедливо? Вона ж сама заманила мене сюди! То мала б і сама шкребти буряки! А вона так нагло пішла!

– Уже йдеш?..

Вони мені? Хто питає? Насторожено дивлюся на людей: і жінки, і молодий Блек дивляться на мене так, ніби я на іспиті, ніби маю скласти його, а я вже втратила час, тож хоч обличчя не втрачу.

– Як піду? А буряки? – кажу, а в голосі знову – і знамено, і вітер, і подвиг. Начхати, що люди не бачать того. Я ж бо знаю.

Опускаюся на стільчик, як на крісло, шкребу буряки, жеру їх очима, аби не дивитися на людей. Бо зла! Така зла та скривджена, що хай вони мене краще не чіпають.

Людам не до моїх мордувань: уже надвечір'я, вечір, сонце впало, а вони не зупиняють тяжкої праці. Жінки пакують висушені буряки, Блек складає у великі торби важкі солдатські берці, потім береться допомагати жінкам, і я не витримую, здаюся.

– Ви тут цілодобово? – питаю якомога привітніше.

– А куди ж мені тікати з власної квартири? – відповідає балакуча жінка, і моє серце котиться додолу, зупиняється.

– Пакети скінчилися, – повідомляє друга жінка.

– Зранку куплю, – відказує дівчинка.

– Тоді згортаємося на сьогодні? – пропонує балакуча жінка, і моє серце знову починає битися.

Із просякнутої теплою сирістю квартири у вечір, повітря і вітер ми виходимо втрьох: я, Блек і незворушна жінка. Бо з'ясовується: дівчинка – донька балакучої жінки, тож їм простіше, не треба бити годину їхати і їхати, аби дістатися постелі, вони вдома, уже, певно, і сплять.

– До завтра? – чи то питає, чи то прощається незворушна жінка.

– До завтра, – брешу відчайдушно, дивлюся незворушній жінці в очі хоробро і безсоромно. І хай тільки спробує засуджувати чи зневажати! Хай навіть не намагається дивитися на мене з презирством! Не дістане. Я в броні з власних справ, яких ніхто за мене не зробить: Брукс, замовні тексти, зошит старого нотаріуса.

Жінка не чує моїх думок, не читає з моїх очей.

– Візьми з дому гострий ніж, якщо маєш. Рукам легше буде, – радить рівним голосом, іде геть, а мене огортає жалюгідний безпорадний розпач. От за що вона так зі мною? За що?..

– До завтра, – бурмочу Блекові засмучено: так ображені діти жаліються.

– Проводжу тебе, – чую у відповідь, дивуюся безмежно і щиро, ніби тільки цей голомозий бородань Блек один з усіх людей зміг врешті роздивитися мене справжню – і мою красу, і фантастичну неординарність. І незахищеність, раз не відпускає одну в ніч. Реальність кепкує: кинь уже носитися зі своєю красою і неординарністю, як із писаною торбою, згадай головне! «А що головне?» – гублюся. «Блек знає Германа», – нагадує реальність.

Дивлюся на Блека ошелешено.

– Справді? – питають мої очі: чи то про Германа, чи то про нічний супровід до далекого дому на Русанівці.

– Так, – відповідають його очі.

Не намагаюся уточнювати. Втомилася... від добрих справ.

І ми їдемо – маршрутка, метро. Блек мовчить. І я мовчу. Дивлюся на вогні спорожнілих вулиць, на розбурхані вітром дерева: хитаються-бідкаються, намагаються струсити з себе лахміття целофанових пакетиків, а ті всюдисущі, кружляють над містом, як привиди майбутнього. «Ще довго їхати», – думаю. Зиркаю на Блека обережно: він дивиться перед собою в одну точку так недвижно, що, здається, заснув із розплющеними очима.

– Сам напросився! – думаю.

– Запитай про Германа, – підключається реальність.

– Ще встигну.

Лівий берег. Від метро пішки на Русанівку. Дідько, чому Блек і досі мовчить? Може, він такий, як я? Бовкнув здуру «проводжу тебе», тепер іде і кляне себе подумки за ту ідіотську спонтанність, відрізає себе від мене мовчанкою. Швидше за все, бо, якби я зацікавила його хоч на один відсоток зі ста, він би вже закинув вудку.

Та Блек мовчить. Іде поряд зі мною і мовчить. В очі не зазирнути, не роздивитися, якого вони кольору саме зараз, не прочитати його думок. Дивиться вперед, спокійний. Тільки і констатую: вищий за мене – то плюс, але надто худорлявий, шарнірний. Не мій тип. І ця гола голова. І ця борідка. Геть не мій тип, не варто і дратуватися.

І я мовчу, хоча вже хочеться слів. Та всередині розростається впевненість, якої не пояснити: він першим має сказати слово. Як крок назустріч. Я підтримаю, бовкну щось у тему, потім запитаю про Германа, він радо відповість, розмова закрутиться, і, може, ми продовжимо її в моїй квартирі на вулиці Ентузіастів, бо Улька права: не випадкові зустрічі мають приносити результат хоча б у вигляді безвідповідального бурхливого сексу. Чому б не з цим бороданем? Та Блек мовчить.

Реальність радить:

– Не все втрачено. Он уже твій дім. Зупинишся біля під'їзду, подивишся йому в очі, і він – куди дінеться? – вже не змовчить, спитає: «Тут живеш?..» Ти йому: «Завітаєш?» Він: «Звісно». А далі – по плану про безвідповідальний бурхливий секс. Тільки не забудь зачинити Брукс на кухні.

Підходимо до під'їзду. Розчахую двері, зупиняюся, дивлюся Блекові в очі. Він мовчить. Мені здається, підло мовчить, нахабно, зневажливо. Пиха б'є в скроні. Дивлюся на чоловіка з викликом, штовхаю двері, щоб розчинилися ширше, суну в під'їзд. Та пішов ти! Приз мій! Бо не схибила, не принизилася, не вимовила і слова, виграла дивну дуель про мовчанку. А секс – то пусте! Не ти мені не достався! Я тобі не дісталася! Кусай лікті!

За спиною – кроки. Іде за мною? До горла підступає переможний регіт: усе по плану? Буде секс і навіть розмови опісля? Сходи, сходи. Думки сполошилися: він хоче не просто сексу. Хочє мене. Я зрозуміла те ще в теплій сирості квартири на Нивках, коли він раптом забув про свій мобільний, застиг, дивився на мене довго. Нереально довго і відверто зацікавлено, бо я змогла те прочитати в його очах.

Зупиняюся біля дверей свого кубельця, краєчком ока бачу Блека: стоїть поруч, дивиться на мене спокійно. А він уміє тримати паузу. Я – ні. Уже ні! Збудилася, руки тремтять. Дістаю з сумки ключі, клянчу брата, який залишив у мене Брукс. Тільки б не вискочила в коридор, не вчепилася в незнайомця.

– Так і буде! – підказує безкомпромісна реальність.

– Що робити? – бідкаюся подумки.

Прочиняю двері обережно. Прислухаюся: що там, усередині? Ніби тихо. Кидаю на Блека швидкий погляд: не знітився?

– Добраніч, – каже Блек.

Не чекає відповіді, не затримується і на мить. Кидає те слово і суне геть, хоча в телевізорі в подібних випадках чоловіки вчиняють геть інакше.

Стою біля прочинених дверей, слухаю кроки Блека: піано, піано, вже й нема, тиша. Торкаюся долонями обличчя, бо вся ніби в майбутньому, лахміттям целофанових пакетиків обліплена: ані вдихнути, ані видихнути. Ма... ти моя Мотря, який же сором!

– Чудове закінчення гарного дня, – кепкує реальність. – Сон замість сексу – не найгірша альтернатива.

– Логічний фінал ідіотських учинків пришелепкуватої ідіотки, – шепочу.

Зрештою переступаю поріг кубельця на вулиці Ентузіастів. Товкмачу собі: та пішов він!

– Йолоп! Сволота підступна! – заходжу до вітальні і аж зупиняюся, бо наштовхуюся на винуватий погляд собачих бурштинових очей: Брукс стоїть посеред вітальні коло чималої калюжі. Не жаліється, не скавучить, не свариться: мовляв, де твоя відповідальність, людино? Екзюпері не читала? Чи взагалі не в курсі, як функціонують живі організми? Лиш дивиться на мене смиренно і винувато.

– Дідько, вибач, – бурмочу знічено. І хоч мала би спочатку прибрати калюжу, хапаю нашійник, повідець. – Гуляти. Брукс! Підемо гуляти?

Русанівка спить, довкола ані душі. Брукс не пожвавішала – мляво суне поряд зі мною, не обнюхує землю, кущі, та мені вже не соромно, наче прохолодний нічний вітер вимів із душі прикрі залишки провини, додав аргументів на мою користь: що для людини головне? виправляти помилки. Цим і займаюся саме тут і зараз, хоч страшенно натомила руки, на душі огидно і хочеться спати. Тож соррі, Брукс! Не зациклюйся тільки на собі!

– Давай уже, займися своїми справами, бо плетешся, ніби ми з тобою вийшли свіжим повітрям подихати, – кажу Брукс. – Чи тобі розповісти, як функціонують живі організми? Чи нагадати, що ми повернемося, ти завалишся і заснеш, а мені ще калюжу після тебе прибрати!

Брукс слухняно присідає біля ще голого куща, а я дивлюся на далекі лаврські куполи, що вночі сяють так електрично і зухвало, ніби ночі нема.

– Годі брехати, – шепочу куполам. – Який сенс?.. Ніч.

12

Уночі придорожня їдальня для далекобійників із кімнатою відпочинку, спальнями, душем і майданчиком для важких фур так фатально губилася у вогнях АЗС, хоч і примостилася метрів за сто від неї далі по темній неосвітленій трасі, що хазяйка їдальні Антоніна Петрівна Лантушок мозок собі виїла, щоб тільки докумекати, що зробити, аби потенційні клієнти після заправки на АЗС не проїжджали повз її фанійний заклад у напрямку столиці, а залишалися тут на ніч: їли-пили-відпочивали. Уже й потужна лампочка над входом світила, і великий саморобний плакат зі стрілкою, яка вказувала на їдальню, закликав: «Нагодуємо, напоїмо і спати вкладаємо. Цілодобово!» Та неухажні далекобійники, певно, сприймали заклад за звичайну сільську хату, що дивним чином відірвалася від села, яке розкинуло свої обійстя метрів за сто ще далі по трасі.

– Хоч самій щоночі посеред шляху ставай і перекривай його! – обурювалася, бо на виручку вдень не скаржилася: клієнтів вистачало. А от уночі – наче хто зурочив! Нема народу! І хіба для того Антоніна на останні гроші накупила вовняних ковдр, рушників і квітчастих простирадл, аби все те добро лежало мертвим вантажем і не приносило копійки? Прорахувала бізнес-план до дрібниць, коли наважилася написати на плакаті: «Цілодобово!»

Тої весняної ночі вперше від початку року в Антонініному закладі на ніч зупинилися дві фури, і хазяйка так зраділа, що навіть налила хлопцям по чарці «від закладу». Нагодувала їх вечерею, залишила помічницю Аську водіям постелити в одній із двох вільних спалень, а сама вирішила перевірити, чи не вештаються навколо сумнівні типи, бо все в Антонініному закладі було. Крім охорони.

Начепила ліхтарик на лоба, озброїлася електрошокером, вийшла надвір і остовпіла: посеред двору стояла стара жінка. І як у двір увійшла?! Хвіртка ж замкнена.

Ох, розгнівалася. На жінку посунула.

– А це що в нас тут за гості швендяють?

Старенька не озвалася. Товклася на одному місці, дивилася на Антоніну розгублено. Газдиня підійшла ближче. Обдивилася стару.

– Кажіть уже щось! – прикрикнула сердито.

– Миколка хворіє, – прошепотіла старенька. – Боюся, не одужає.

– Так чого ж вас, бабо, по чужих дворах носить, коли ваш Миколка хворіє?! Миколка – це хто? Дід ваш? Де ви його покинули?

– Тут він.

– Де «тут»?

Стара жінка пішла до паркану. Антоніна за нею. Бачить: біля паркану на шматку целофану лежить кудлатий пес – очі розплющені, дихає важко, мордяка в крові. А поряд шкіряна сумка валяється. Газдиня зиркнула на бабцю, як на божевільну:

– Оце ваш Миколка?

Стара жінка закивала.

– Треба гарячої води, щоби умити дитину. І йод. Я б змастила Миколчині рани йодом.

– Так, бабо! Досить! – відрізала Антоніна. – Не в себе вдома, аби наказами розкидатися! Стережіть свого Миколку! Зараз ми його підрихтуємо!

Пес бачив, як міцна газдиня пішла до будови, звідки пахло смачним, та псові було не до їжі: у голові паморочилося, сил звестися на лапи не було, хоч і пробував, та стара жінка з його зграї торкалася псової спини долонею, примушувала знову лягти.

– Будь слухняним, Миколко. Не вередуй.

Газдиня скоро повернулася: з мискою теплої води, великою ганчіркою, напівпорожньою пляшкою вина і звичайним дерев'яним ящиком. Кинула ящик на землю, біля пса присіла. Загарчав загрозливо.

– Ага! Ще вкуси мене! – пригрозила газдиня.

Ухопила пса за пащу, стиснула міцно, виплеснула на зранену псову голову теплу воду, обтерла ганчіркою. Потім устромила псові в пащу пляшку, змусила проковтнути трохи вина.

– Знаю, що роблю, – сказала старій жінці. – Коли мого Байкала п'яний сусід побив, то вже думали, що сконає. А потім влили в нього червоного вина, рани промоли – і нічого, оклигав. От побачите! На ранок гасатиме ваш Миколка, як заведений!

Реанімацію провела, підвелася, ганчірку біля пса кинула.

– Голову йому обмотайте, – на ящик показала. – Та не стійте, бабо! Сідайте! Оце вам пуфик на всю ніч. Я б вам у хаті постелила, та в мене там люди. Усі ліжка зайняті, – збрехала.

– Я би Миколки не покинула, – відповіла стара жінка.

Важко опустила на ящик, приклала до псової голови ганчірку. Побачила свою сумку. Усміхнулася.

– Моя сумочка, – прошепотіла. Подивилася на Антоніну. – Ви знайшли мою сумочку?

Антоніна насупилася роздратовано.

– Значить так, – оголосила. – Щоб уранці вас із вашим Миколкою тут уже не було! Ви мене зрозуміли?

– Руки помийте, – відповіла бабця.

Антоніна плечима знизала (з чого дивуватися? І не таке бачила!), пішла до закладу, та коли вранці вийшла у двір, то не побачила ані старої жінки, ані кудлатого пса. Тільки шматок цупкого целофану та скривавлену ганчірку, які валялися біля паркану.

13

Совість наче сказала! Збудила вдосвіта і, хоч мені б після нервової ночі бодай кави ковток, наказала нагодувати Брукс, бити годину кружляти з нею навколо каналу, і тільки коли все те було виконано, здалася, позіхнула і заснула. А мала б нагадати:

– Дівчино! Чи не ти та дурепка, яка вчора заприсяглася волонтерам повернутися зранку і взятися за буряки?

– А на себе працювати коли? – відповіла б я. – Гроші закінчуються, замовлення лежать, дедлайни усе ближче.

Промовчала, бо з ким говорити? Совість моя – тітка хоч і стабільна, але від голоду лиш вередливіша, бо коли зголодніє, то вимагає лише кришталево чистої чесною їжі, бо від моїх компромісних виправдань її, бач, верне. Та сьогодні, якби вона все ж запитала про волонтерів і буряки, я б не зосереджувалася на почутті провини, яке мало б виникнути в мене перед трьома різними, але такими гранітними, милосердними жінками. Тільки перед трьома, бо Діну до них не зараховую. Я б згадала Блека – мужчину з русявою борідкою, якого побачила чорним. І сказала б совісті: не піду до волонтерів через Блека, бо він точно там з'явиться. А раз він там, мене там не буде ніколи, бо ніколи... Ніколи ще мужчина не виявляв до мене такої підступної і принизливої байдужості. Ніколи ще мої шокі не пекло так образливо, як від ляпасів. Тому краще працюватиму на себе! Вчасно завершу роботу над замовленнями, отримаю гроші та відвезу частину волонтерам. Кину гордо, щоби Блек почервонів від сорому. Ще той варіант, звісно, але мені подобається. Тому не можу відволікатися, план один – працювати.

– Працювати! – повторила упевнено.

Зібралася і... поїхала на Поділ, де в одному з будинків на вулиці Хорива мало битися серце Германа.

Чому і досі шукаю його? Суну на Поділ, намагаюся знайти відповідь. Може, я так настирливо затялася з'ясувати долю нотаріуса, бо уривок страхітливого сну не йде з голови, повторюється нескінченним синхронном: ось відчиняю двері, щоб пересвідчитися в тому, що і так знаю, – за дверима лежить мертва людина. Вона була чи ні? Тільки Герман знає відповідь, бо за час, що минув, нова логічна версія вибудувалася в голові: тої ночі я окреслила на підлозі контур білим і втекла, а Герман повернувся. Не один. Із кимось... І між цими двома сталося щось погане, але фактично некриваве, бо інакше б уранці Діні не довелося обмальовувати стіни в кров для повноти картини, яку вона побачила так само, як і я, – кривавою.

Де ти, Германе? Чи живий?.. До вулиці Хорива ще кілька подільських провулків, та я не поспішаю, розтягую кайф просто йти.

Люблю Поділ. Навіть таким люблю, як нині, – розбитим, занедбаним, облупленим, а тому трохи дратівливим, перевантаженим, як індійські потяги, і геть некомфортним. Одне лиш пече: що ніколи не житиму на Подолі, бо мої навіть найсміливіші мрії не передбачають такого заробітку, якого б вистачило на придбання тут житла. Не абиякого, ні, на таке не згодна. Якщо вже жити на Подолі, то викупити аварійний столітній кривий дім на два поверхи, відреставрувати-вирівняти, не жаліючи грошей, не ушкоджуючи жодного вцілілого архітектурного елемента, тільки логічно доповнити, зберігаючи стиль, додати міцності і поселити там життя як радість творення. Реальність дивувалася: «Тобі те не до снаги!» Знала. Вперто змінювала масштаб: добре, хай буде не дім, а тільки квартира, але в такому домі, що він кривий-старий, а чиясь добра рука випестила його на нове життя. Реальність підказувала: забудь нездійсненні мрії. Та я знову і знову уявляла себе в просторій подільській квартирі з такою минувиною, від якої і ходити хочеться з рівною спиною, і вчиняти шляхетно, і книжки читати серйозні, і думати... Може, Герман розмірковував так само, оселившись на Подолі?

Ось і Хорива. Церква Миколи Притиска; тут вулиця починається і довго біжить до Дніпра, та так і не добігає, нашттовхуючись на Набережно-Хрещатицьку.

Пливу течією Хорива. До Дніпра. Фіксую номери будинків і чомусь дуже хочу, щоби дім Германа був із тих, які так подобаються мені: давнім, та не старим, архітектурно означеним як історизм, класицизм чи неоренесанс.

Їх тут таких через один, – констатую, зупиняюся біля прекрасного, як сама минувшина, триповерхового будинку, і ніщо його не псує: ані облуплені колони та стіни, ані пластикові вікна впереміш зі справжніми, дерев'яними, ані прозорий сучасний дашок над балконом верхнього поверху, бо бідаха-хазяїн подбав не про дім, а щоб на голову не ляпало.

Маєш смак, Германе. І гроші.

Іду до єдиного під'їзду, знову дивлюся на клаптик паперу з адресою нотаріуса і тільки тепер бачу: номера квартири нема. Тільки вулиця та номер будинку. Невже Герман здійснив мою мрію, має цілий будинок на благословенному Подолі? Двері під'їзду навстіж – запрошують перевірити версію.

Мармурові сходи, ковані перила – розкіш. Таблички на дверях першого поверху свідчать: тут працюють дитячий психолог і фірма з продажу офтальмологічних лінз. Значить, нотаріус не спромігся купити весь дім. Міняю масштаб і вперед, на другий поверх.

На другому – гармидер. Двері двох квартир розчахнуті, але видно небагато: пилюка – туманом, гіпс і цементна суміш у мішках просто на мармуровій підлозі площадки загального користування. Матюччя над тим усім. Ремонт? Певно, мені не сюди. На третій?

Із третього назустріч – рухливий підліток: скаче, балабонить по мобільному, встигає поправити бейсболку і закинути рюкзак на плече.

– Зупинись! – Я знаю, як з такими говорити.

– Ну! – Він гальмує, дивиться на мене спокійно і зухвало.

– Квартира Германа Швеця на третьому? – питаю прокурорським суворим тоном.

– Не дочекається! – Підліткові чхати на прокурорів. Усміхається уїдливо.

Не можу вловити суті. Втрачаю контроль над підлітком, який уже суне геть.

– Та стій! – кричу йому в спину. – Де квартира Швеця?

– У цього козла не квартира, а весь другий поверх! І все йому мало! – відповідає на ходу. – На наш третій поверх теж око поклав. Хотів у нас квартири викупити. Мої предки його послали. Сусідка теж!

У Германа цілий поверх? Везунчик! Заздрість їсть: звідки в тебе так багато грошей, Германе? Батьки багаті? Сам спромігся? А як? Хочу знати! Бо, може, і я колись...

Іду на матюччя: лунає усередині розорених для ремонту квартир другого поверху. Прискіпливо роззираюся: стіна між двома квартирами вже демонтована, через що і так немалі вітальні перетворилися на єдиний велетенський простір. А ще ж тут, певно, є спальні, кухні, ванні кімнати, туалети. І коридори. Я б тут перепланувала геть усе! Я б тут... так вільно дихала.

– Пані, ви хто?! – У дверях ванної кімнати стоїть кремезний дядько в комбінезоні. Дивиться на мене насторожено.

– А де всі? Ви тут хіба один? – питаю, наче воно мені треба. Картаю себе подумки: та що я витворяю? Хіба так зав'язують довірливі розмови? А ще хотіла тренінги з ефективних комунікацій проводити, нездара!

– Хлопці кухню демонтують, а я ванну намагаюся з місця зрушити, – дядько не чув про тренінги з комунікацій, чеше правду-матку. Перепитує вперто: – А ви хто?

– Хазяїна шукаю. Ви його давно бачили?

– Узагалі не бачив!

– Це як?

– А нащо він нам? Ми – від фірми. Фірма уклала з хазяїном договір, привезла нас сюди, на об'єкт. Працюємо, – пояснює дядько. Не здається, знову повторює вперто: – Пані, ви хто?

Продуктивна розмова так і не народжується, перетворюється на словесний пінг-понг: я дядькові про Германа, дядько мені – а ви хто?

За п'ять хвилин нервової баталії (дядько виграв її всуху) тільки і з'ясувала, що ремонт розпочався місяць тому, що об'єднання двох квартир, перепланування і капітальний ремонт затягнуться на півроку в найкращому випадку, та в будівництві в найкращі випадки не вірять, тому передбачають затриматися тут місяців на вісім-дев'ять.

– Де ж весь цей час хазяїнові жити?.. – перестаю бити в лоба, йду в обхід.

– По бабах! Скажіть же! – хитрувато підморгує дядько.

– Ну знаєте... – обурено бурмочу, а мізки підказують: у дядькових словах є сенс. Герман до Діни переїхав не для того, аби втішати її після смерті брата. Це падло просто мало десь перекантуватися, поки в його хоромах ремонт.

– Не журіться, пані! – дядько по-своєму інтерпретує моє обурення, підбадьорює. – Він об'явиться! Сам вас знайде! Бо ви така... цукерочка!

Убила б! Вискочила у двір, ярилася: була б невихованою нікчемою – буцала би носакон по порожніх смітєвих баках, трощила би лави чи вгатила би каменюкою по вікнах.

– Козел! – упала на лаву, гнів ніяк не йшов: усі чоловіки козли! І Герман, і хлопець із русявою борідкою, якого побачила чорним. І дядько-будівельник.

А тут і дядько! Випхався з під'їзду, на горбі мішок із побутовим непотребом: старі каструлі дзеленчать, чашки, сковорідки. У руці ще одна торба мотлоху – тягне до смітєвих баків.

Зіщулилася, відвернулася, у голові метушня: «Козел! Цукерочку Германову він побачив! Як зиркну зараз із гонором! Щоб аж прошило наскрізь! Щоб комахою себе відчув! Тарганом! Мурахою... Щоб дійшло...»

Задихнулася. На дядька озирнулася. А дядько ж не знав, що в моїй голові план пекельної помсти саме народжується, що треба постояти поряд, підставити лице під нищівний мій погляд, – тільки спину його й побачила: чимчикував собі до смітєвих баків, тягнув непотріб, та в торбі щось раптом блиснуло на сонці.

Як підхопилася!

– Агов, дядьку! Зачекайте! Що це ви з чужої хати виносите? А Герман знає?

Дядько на мене – із прикрістю так, із жалем.

– Пані, та не нервуйтеся ви так через пусте, прошу. То все не Германа вашого. Речі ще старих хазяїв. У яких ваш Герман квартиру купив. Прораб казав: Герман сам усе в мішок поскладав, аби викинути.

– Справді? – кліпаю безпорадно та вкотре констатую: добре, що не зорганізувала тренінги з комунікацій. Провалилась би.

А цікавість не йде. Ближче стала. Дивилася, як дядько закидає мішок у смітєвий бак, нахилилася до торби, яка ще стояла на землі поряд: що ж так відчайдушно блиснуло? Присіла біля торби, витягнула з неї потріпану книжку «Основи навігації: практичний досвід капітана». Розгорнула. Замість закладинки в книжці лежав гарненький джутовий ланцюжок із металевим якорем на останньому кільці: звисав із книжки, розгойдувався. Якір блищав?

– Пані, не ганьбіться! Нащо ви в смітті копирсаєтесь? – почула дядьків голос.

Підхопилася. Тримала ланцюжок на долоні, дивилася на дядька роздратовано.

– Візьму оце. Добре? Ні! Не відповідайте! Вважайте, що вкрала! І крапка.

Скільки йшла від Хорива до Контрактової, стільки питала себе: нащо? Нащо прихопила чуже? Який глибинний сенс змусив стискати в долоні чийсь джутовий ланцюжок із металевим якорем на останньому кільці? Чи ніякого сенсу нема? Так, примха розгубленої (читай – неадекватної) панянки, яка ніяк не розбереться з однією сумнівною таємницею, тому весь час знаходить нові пригоди на свою голову, замість того щоби працювати.

– Працювати! Дідько, точно! Працювати! – нагадую собі. План один – працюватиму!

На метро, і... поїхала на Нивки.

Потяг метро торохтів-гурчав, заважаючи думати. Умостилася в куті і, щоби не бачити людей (усіх людей: і старих, і малих, наче б усі вони мали дивитися на мене з роздратуванням і осудом так, як сама б на себе дивилася), крутила в руках джутовий ланцюжок із якорем на останньому кільці, розглядала, відкривала його таємниці. Хтось робив ланцюжок руками. З любов'ю і вигадкою. Давно робив, бо в деяких місцях джут потерся, розпушив волокна, вилиняв, та від того ланцюжок не втратив ані витонченості, ані багатофункціональності, бо, поки потяг віз і віз мене на Нивки, встигла вигадати кілька варіантів використання краденого скарбу. Ланцюжок міг слугувати не тільки закладинкою для книги, він легко перетворювався на замкнене коло, варто було лише зачепити якорем за перше його кільце, тож його можна було носити і на шії, і на зап'ястку як браслет. Він міг би бути просто декором, із нього можна було зробити гак, аби вішати легкі шалики, і ще багато чого... Я б вигадала, та не встигла.

– Станція «Нивки».

Суну до вже знайомої п'ятиповерхівки, та тривожуся чомусь не через Блека, якого, ймовірно, зустріну посеред волонтерів. Не намагаюся розібратися: хочу побачити його чи ні? Інше пече: радості нема, пиха не б'є шампанським через те, що попри все стримала слово, сказала «прийду» – і йду.

Може, ті жінки не питали вже так настирливо мого імені, аби вкотре не розчаруватися в людях, які приходять, покрутяться для годиться і зникають? У мені. Може, знали, що не прийду. А я – ось.

– Можна? Є хто живий? – переступаю поріг волонтерського прихистку, роззираюся. І похвалитися нема кому, що прийшла. – Агов! Люди...

З кухні до загальної кімнати, де ще теплі всі ознаки недавньої присутності волонтерів, виходить утомлена балакуча жінка. І геть небалакуча.

– Дитино, – милостиво мені. – Добре, що прийшла, бо маю бігти до «сестер». Скооперувалися, разом вантаж відправляємо, а тут лишити нема кого. Почергуеш?

Я?! Сама?! Хочеться розпитати: що за сестри, чому слід бігти до них, та лиш бурмочу:

– Добре...

– То я побігла?

– Ви надовго? – наважуюся бодай якось зорієнтуватися в часі.

– Хтозна! – жінка обриває мої надії, хутко зникає, не зачиняючи дверей.

Та чому ж вони всі такі довірливі і наївні? Звичайно, я не злодюжка якась, хоч сьогодні й поцупила нахабно ланцюжок із якорем. Тут нічого не візьму. Але ж не всі такі, як я. А двері – навстіж.

«Дідько! Знову вляпалася!» – зачиняю двері, замикаю на замок. Хто хоче зайти – постукає.

Ніхто не хоче. Минає година, друга. Сонце втрачає хребет, хилиться. Тупе чергування без жодних справ і роздратування штовхають до дурниць. «Двері ж лишалися відчиненими, – будую хибний план. – Можу просто піти...»

«Не можу», – признаюся собі. Безцільно блукаю кімнатою, визираю у вікно: добрі люди, ви, часом, про свого вартового не забули?..

Балакуча жінка з дочкою повертаються, коли на вечірньому небі вже з годину сяє перша зірка. Натхнені, збуджені, геть не потомлені – їм би говорити. Розповідати, як гуртом завантажили спочатку «газельку», потім з'ясували, що «сестрин» вантаж не вміститься до «піріжка». Як обдзвонили всіх... Усіх! І таки знайшли автівку більшої вантажопідйомності.

Мені б не слухати. Ані слова не почути, аби не виказати прикрасі. Та я слухаю. Киваю.

– Як тебе звати? – питає раптом балакуча жінка.

– Не має жодного значення, – відповідаю, йду до дверей і, коли спасіння вже – ось воно, за крок, раптом додаю: – До завтра.

І як після цього мені з собою жити?!

До далекої Русанівки дістаюся опівночі, та спати не час, хоч очі просять сну. Брукс! Чи то з переляку, чи то усвідомила, але калюжі немає. Стоїть біля дверей, чагує.

– Гуляти, – погоджуюся приречено, кляню брата: коли ж ти повернешся, скотино?! Довго ще мені нарізати кола навколо каналу?!

Брукс рве повідок, щедро зрошує один куц, другий, третій. Бідна дівчинко! Прости! Такі справи: Поділ, волонтери... Була б ти людиною, дуже би мене поважала.

Брукс краща за людину. Не вимагає компенсації за скривджений сечовий міхур у вигляді півгодинної прогулянки під зорями. Оперативно випорожнює кишківник, веде мене до під'їзду. Дякую, люба. Зараз повернемося, пошукаю для тебе в шухлядах печиво. Не все ж тобі хрумкати сухий корм, який Ромка залишив.

У Брукс власні плани. Не чекає моїх щедрот. Заковтує сухий корм, умощується біля ще теплої батареї, заплющує очі.

Чому я не собака?.. Іду вітальнею, скидаю одяг. Який же паскудний, порожній безрезультатний день! Може, не лягати? Відкрити ноутбук, здолати хоч частину роботи?

– А стимул? Мотивація яка? Гроші?.. – ярюся і не відкриваю ноутбука.

Падаю на диван, на спину. Дивлюся в стелю, думаю, що зараз отак і засну: у футболці і колготках...

І тут у двері – дзень!

Де сон подівся? Закляк, обісцявся, втік, а я вже – не я, інша я: в обладунках сталевих, на голові шолом, у руці шаблюка. А як іще зустрічати неочікувану біду, бо гостей посеред ночі не чекаю!

– Брукс! – підхоплююся, не можу відвести погляду від дверей. – Брукс! Зі мною! Порядок! Чуєш?

У футболці і колготках, із вірною Брукс (Ромо, братику, дякую!), обережно суну до дверей. Перебираю ймовірні варіанти: сусідів затопила? Може. Бо як додому повернулася, так до ванни не дійшла, а там кран хронічно хворий. Що ще? Мізки відмовляються продукувати ідеї. І я, дурна, переполохана і розгублена, не дивлюся в дверне очко. Рвучко розчахую двері. І вже хочу кричати зухвало: «Що треба?!» І наказувати Брукс: «Взяти!»

...Обладунки опадають листям. Брукс дивиться на мене здивовано. А я бачу тільки його...

– Ти?..

Блека важко впізнати. Бороди нема. Чисто поголені щоки – запалі, і від того вилиці та щелепи виступають виразними контурами, і я чомусь думаю, що Блек схожий на зека і трохи на художника Павленського.

– Тобі, – він простягає мені книгу. У книзі замість закладинки – троянда.

Не беру.

– Дивишся «Тревел»? – питаю розгублено, бо сама дивлюся і з «Тревела» дізналася, що в Барселоні, крім Дня святого Валентина, навесні каталонці святкують ще й свій місцевий день закоханих – День святого Георгія, дарують одне одному книги і троянди, бо троянда – символ кохання, а книга – символ особистості. Якби поява Блека не була настільки неочікуваною, я б навіть зраділа, бо книга з трояндою – то таки визнання того, що я і сама про себе давно знаю: що красива і фантастично неординарна.

– Бував у Барселоні, – відповідає Блек. Все тримає книгу з трояндою. – Тобі, – повторює впевнено.

Мені. У душі, в тілі раптом усе заспокоюється, ніби вітер заснув, спокій, тиша, озеро – дзеркало. Беру. Не цікавлюся назвою книги, не нюхаю троянду. Дивлюся на Блека.

– Назви мене, – кажу вперто, ніби вже сто разів просила-просила, а він усе: ні!

– Дай мені ім'я, – додаю.

Блек анітрохи не дивується, не зиркає на мене, як на божевільну. Киває: так, так.

– Згодом, – відказує тихо. – Трохи згодом...

Реальність відмовляється скласти хронологію. Що було спочатку? Слово?

– Думала про тебе...

– Тому прийшов...

Троянда сохне в книзі, Брукс так і залякла в коридорі біля вхідних дверей. Наче розуміє: краще без свідків. Краще? Краще не буває! Цей захват народжується в душі не ошелешеної емоціями першої близькості малолетки! Агов, народе! Мені – тридцять один! У моєму житті вже існували і стосунки, і мужчини, за студентських років і потім. У мене був навіть неабиякий данський хлопець Нілс, що відзначався наполегливістю в сексі і завжди ставив перед собою одну мету: довести мене до оргазму. Але все, що сеї миті відбувається зі мною і цим майже незнайомим, але вже таким моїм мужчиною, язик відмовляється називати просто сексом, близькістю і будь-яким іншим словом, яке наважилося б визначити наше бурхливе єднання.

– Чому ти без бороди? – питаю Блека без слів.

– Щоб торкнутися тебе голою шкірою, – відповідають його очі.

Хочу жертвувати, бо він жертвує так романтично і щиро, так збудливо і так природно, що рвуся зірвати з себе не одяг – шкіру. Зорі гасять свої ліхтарі на небі, підхоплюють їх і мчать до мене, аби знову запалити світло вже тут, у моїй душі. Ніколи... Ніколи не запитаю його імені, ніколи не попрошу: «Повернися до мене», – навіть якщо він не повернеться ніколи. Він – назавжди.

– Я...

– Ти – Рома-Роза, – шепоче Блек.

– Рома-Роза?... – прекрасне ім'я народжує новий оргазм, відкидає мене на подушки, змушує усміхатися здивовано, приголомшено.

– Ти моя Рома-Роза.

– У цьому імені стільки вітру і сонця.

– У тобі безмежжя вітру і сонця.

– А ти... – не хочу відставати, хочу теж подарувати йому ім'я. Давно вигадала. У мить, коли наші очі зустрілися вперше. Блек. Рвуся признатися – Блек!

– Богдан... – шепоче мій клятий язик, і аж впадаю в розпач: чому? Чому брешу навіть у мить відвертого неконтрольованого захвату? Небесне сяйво в душі починає мерехтіти, наче втратило живлення, перейшло на акумулятори, а ті не здатні підтримати повноцінне життєдайне полум'я. Усередині ще жевріє гаряче вугілля, але гасне, гасне...

– Богдан, – повторюю вперто. – Бог дав мені тебе. – Відвожу погляд. Як же не хочеться, аби Блек зрозумів: брешу.

Під ранок, коли чорне небо вилиняло до сірого, наче корисливі хіміки випрали його разом із зірками-хмарами новим суперсильним пральним засобом, Блек гладить мене по голові, як малу дурну дитину, яка бреше не тому, що зла і підла, а через те, що світу не розуміє. Іде до дверей.

Підхоплююся, йду слідом – Кончіта! – боса, щаслива, розтривожена.

– Зачекай!

Зупиняється. Дивиться на мене, мружить очі, наче і справді від імені мого йому вітер у лице, сонце.

– Зараз, – метушуся. По кишнях. Знаходжу джутовий ланцюжок із металевим якорем на останньому кільці. Обкручую навколо Блекового зап'ястка браслетом. На лівій руці, ближче до серця. – Тепер усе.

Усміхається, киває: добре.

Зазвичай рипучі двері розчахуються німо, наче зайвий звук не має права тут бути. «Повертайся!» – благаю подумки, щоб не порушити тиші. Останній вогник чарівної ночі спа-

лахе і остаточно згасає. Роззираюся: Брукс, поряд книга з підв'ялою трояндою. Беру книгу до рук. Агата Крісті. «Зникнення містера Давенхейма»...

14

Я воскресила всіх людей. Усіх до останнього героя і останнього покидька, хоча тато коли депресує, то каже, що останнього героя можна знайти, а останнього покидька – ніколи, бо покидьків – незліченно, кінця-краю їм нема!

От нащо він так? Горя нема. Нема! Тільки проблеми, та й із тими слід розбиратися своєчасно, не відкладаючи. А перед тим – пересіяти їх ретельно, відкинути пусте.

«Ну все, край! Не шукатиму Германа! Нащо? То дурня», – вирішую.

Реальність пручається затято: а книга? Хіба «Зникнення містера Давенхейма» не натяк? Не причина продовжити пошуки нотаріуса, щоби нарешті розшифрувати уривок страхітливого сну? Не забула? Блек знає Германа.

«Ні! Не хочу!» – тепер усе просто. Думки ясні: Герман тільки для того і з'явився в моєму житті, щоб привести до незвичайного чоловіка з пронизливими сірими очима над випнутими вилицями. Герман – мавр. Справу зроблено, хай уже йде з моєї голови назавжди, не шарпає сумнівами, бо моїй голові і без того є про що думати.

«Робота!» – життєва енергія фонтанує, вимагає дій, підкидає мотивацію: маю терміново відредагувати замовні тексти, аби вивільнити час. Для Блека!

Беруся. Зараз... Зараз візьмуся. За мить, бо спочатку розправлю крила, злечу над підлогою, проб'ю скло, вирвуся на свіже повітря, покружляю над містом вільно-зухвало, бо в крилах – сила, скло їх не зранить. Не зможе.

Зараз! Зараз візьмуся до роботи... Ще тільки мить феєричних фантазій.

За півдня переорюю замовну місячну цілину, та не нашвидкуруч – ретельно, якісно. Згадую про зошит старого нотаріуса Реформаторського, посміхаюся: не проблема. Зроблю! Не заради божевільних дідових ідей і навіть не заради збереження власного обличчя. Хочу так! Хочу добра, роздавати шедрі подарунки, радість. І любов. Усім. Навіть останньому покидьку.

– Улю... – після опівдня, переславши замовникам відредаговані тексти, йду світлим простором коворкінгу, ще здалеку махаю Ульці.

– Куди ти щезла? – Улька здивовано розглядає мене.

– Волонтери, робота, любов, – уможуюся поряд: радісна, збуджена.

– І секс?

– Не просто секс, – беззастережно усміхаюся.

– Відчувається, – констатує Улька. – Літаєш?

– І не впаду!

– Хто він?

– Він? – шукаю слово. Найточніше, найвлучніше слово, яке б усе розповіло про чоловіка з сірими очима над випнутими вилицями. Не знаходжу, признаюся. – Він Блек.

– Чорний?

– Так, – шепочу.

І ми мовчимо – кожна про своє. Улька отямлюється першою, дивиться на мене:

– Де твій ноут?

– Удома.

– Не працюватимеш?

– Ні.

– Прийшла про секс розповісти?

Заперечливо хитаю головою, усміхаюся, бо ніщо мене зараз не зачіпає, не ображає, не принижує: вільна.

– Прийшла сказати, що за два дні принесу тобі флешку з ґрунтовною працею Василя Івановича Реформаторського про наше спільне прекрасне майбуття. Готуйся ошелешити світ через соціальні мережі. Зможеш?

– Давно готова. Тимур мене вже змордував: щодня питає про той текст, бо незручно почуватися перед старим, – жаліється Улька. – А я – перед Тимуром, бо довірилася тобі, а ти пообіцяла...

Дивлюся на неї з прикрістю, і так хочеться крикнути: «Дідько, Улько! Ти крута і класна! Така класна і крута, що тобі варто про те згадати! І послати до біса ліниве падло, яке всілося тобі на шию! І чекати від чоловічини не претензій і дурних вибриків, а книгу з трояндою. Чекати імені, яке знатимете тільки ви: ти і він. І ваш світ, бо він народиться від того, що ваші очі зустрінуться...»

– Два дні. Передай Тимурові: завершу за два дні.

– Добре. – Улька розслабляється, усміхається привітно. – Давай! Розкажи про чорного чоловічину.

– А робота? Чи хочеш, щоб я не вклалася в два дні?

Дійсно спішу. Лечу до загального зошита дідуся Реформаторського із залізобетонним наміром вгризтися в нього і не зупинятися, аж поки не побачу останню сторінку під номером 102. Друкуватиму швидко і бездумно, не заглиблюючись у суть, не намагаючись розгадати дідові глобальні ідеї. Мета видається елементарною: перевести написані рукою слова в друкований текст, записати на флешку, віддати Ульці. І крапка! Брати участь у революції Реформаторського не збираюся, тож до роботи – бездумно, бездумно і швидко.

Думки пручаються. Чіпляються за слова. «Єдине людство», «кордони, вірування, поділ на клани, нації – усе вчорашній день, усе – тупиковий шлях у створенні справжньої людської цивілізації», «дві тисячі років лише намацували шлях, яким варто йти», «ООН, ЄС – перша спроба приміряти спільне майбутнє», «війни не закінчаться доти, доки житимемо за законами тваринного світу, розділившись на окремі держави», «зародження нової ідеї існування людства як єдиного гармонійного організму», «перегляд доцільності існування всіх державних і суспільних інститутів»...

– Дідько, не відволікатися! – наказую собі, пальці бігають по «клаві» в динаміці рок-н-ролу, почерк дідуся вже не напружує. Нормальний почерк! Кожне слово зрозуміле. Але не кожна думка. Може, врубати музику, щоб дідові ідеї не прослизали в голову?

«Інформаційні передумови створення єдиного людства», «вторинні наслідки глобалізму», «ефект часу при формуванні нової ідеї творення єдиного людства»... Ма... ти моя Мотря! Дід же однозначно не дурний і не слабкий на голову. Чому ж не розуміє? Його ідеї, навіть якщо і мають рацію бодай у чомусь, нездійсненні! Нереальні і нездійсненні! Утопіст хрінів!

– І чому? Хто проти? – уточнює реальність.

– Та всі проти, – шепочу із прикрістю.

Зриваюся: нормально! Усе нормально. День тільки взявся перевдягатися у вечірне, а я вже перелопатила більшу половину дідового зошита, тому стоп! Потрібен терміновий, життєво необхідний тайм-аут, аби дах не зірвало. Питиму каву, думатиму про Блека. Він повернеться. Не сьогодні, бо в голові вибудувався настирний забобон: побачу Блека, коли закінчу друкувати працю нотаріуса Реформаторського. Не намацую жодного логічного пояснення, та впевнена: так і буде.

«Цілу ніч друкуватиму», – збуджуюся, вірю. Та спершу – тайм-аут. Кава? Так! Кава!

...Підхоплюю повідець, кричу Брукс:

– Гуляти!

Брукс веде мене не до каналу, тополь чи кущів. Прямісінько до під'їзду будинку старого нотаріуса Реформаторського. Не вередую, чимчикую слідом, наче сама тільки про діда і

думала. Бачу на лаві неподалік підїзду знайому постать, не даю дідові і рота розкрити: атакую першою:

– Василю Івановичу... Прийшла сказати: два дні. За два дні завершу роботу. Одну копію на флешці віддам Уляні, другу – вам про всяк випадок. Хай буде і у вас.

Старий усміхається наївно:

– Дякую.

– Нема за що.

Справу зроблено? Можна йти геть? Дивлюся на діда, всідаюся на лаву.

– Спитати хотіла...

– Прошу.

– Ви самі вірите, що все те можливо: єдиний світ, єдине людство, відсутність держав, націй, релігій, нова мета існування і таке інше?

– Так буде, мила дівчино. Скоріше, ніж ви собі уявляєте, шляхом важкого переосмилення, але буде.

– Не буде! Ніколи не буде, – не втримаюся.

– Чому? – Дід не ображається. Дивиться на мене допитливо. Певно, давно з людьми не говорив. Що ж, у такому разі йому пощастило, бо сьогодні я щедра, як матінка-земля, я сьогодні добра і жертвна, тож підтримаю розмову.

Беруся обережно втовкмачувати дідові:

– Розумієте... Нові ідеї не здатні замінити релігії, бо будь-яка з релігій обіцяє людині продовження існування після смерті. Вічне життя. Люди вірять, а віра... Як же без неї?

– Народиться нова віра.

– Нова релігія? Тоді все те – профанація.

– Не релігія – віра.

– У чому різниця?

– У злитті суб'єкта і об'єкта віри.

– На людину молитимемося?

– Повіriamo в людину. Бо поки люди бояться вірити в себе, не наважуються мислити самостійно. Вони шукають допомоги, виправдання, опіки вигаданих вищих сил. Це ж так зручно: пояснювати свої вчинки чи бездіяльність волею Божою чи втручанням темних сил.

Я так дивуюся, що замовкаю, хоч на язиці ще з десяток аргументів проти дідової революції. Він користується моєю розгубленістю, продовжує слабким старечим голосом, та впевненим тоном про те, що наш світ давно розгублений. Бо давно розуміє абсолютну безперспективність життя за законами тваринного світу. Люди переросли ті закони. Час створювати власні. Це бен-тежить і лякає, змушує держави укріплювати свої кордони-закони-правила, розв'язувати нові війни, та скоро все те втратить сенс. Виникнуть держави нового типу. Вони не будуть прив'язані до старих основ, до народності, території, створюватимуться в інформаційному просторі, об'єднуюватимуть людей різних вірувань і національностей, із різних континентів. Уже сьогодні є криптовалюта, краудфандинг і краудфармінг, і то лише початок. Держави нового типу, позбавлені кордонів і певних територій, стануть початком створення єдиної людської спільності як основи цивілізації. Вони не будуть ілюзорними, винятково віртуальними, далекими від реальності, ні – встановлюватимуть нові правила і закони. І щоб устигнути на той потяг, щоб логічно адаптуватися до карколомних змін, людині потрібно лиш одне...

– Що?.. – питаю, не чуючи власного голосу, ніби нема в мене голосу. Бо така я є, неадаптована.

– Ідентифікувати себе, – каже дід. – А це, мила дівчино, надскладне завдання.

– Невже?

– Звичайно. Людині вкрай важко ідентифікувати себе. Будь-яка ініціація втратила сенс, перестала бути фундаментом.

- Знаєте, я заплуталася, – признаюся. – Простіше можна?
- Можна, – погоджується дід, питає: – От ви... Скажіть, мила дівчино, хто ви?
- Я? Мила дівчина, – кепкую.
- Якщо формально, ви – жінка, і ви, певно, думаєте, що то фундамент, твердий ґрунт, на якому можна будувати власне життя, бо цього вже у вас не відібрати. Але ж стать можна змінити. Чи не так?
- Теоретично, бо мене такі зміни не цікавлять.
- Може, українка?
- Звичайно.
- Патріотка?
- Певно.
- І громадянка.
- Жартуєте? У мене є паспорт.
- Християнка?
- Так, хрещена. Батьки похрестили.
- Космополітка?
- Однозначно!
- Інтелектуалка?
- Без питань! – запевняю. Хоча хто такий Троцький – не знаю. Але загуглю.
- Хто ви ще?
- Треба ще?
- Як забажаєте. Ви ж хочете ідентифікувати себе.
- Добре, я... – метушуся подумки, раптом заспокоююся, знаходжу зерно. – Я кохана!
- Усе?
- Так! Усе! І що далі?
- А далі самі визначте, але відверто, як на сповіді. Можете навіть не говорити мені. Собі скажіть...
- Що?
- Якому з перелічених понять: жінка, українка, патріотка, громадянка, християнка, космополітка, інтелектуалка, кохана, – ви відповідаєте не формально, а по суті на всі сто відсотків? Хто ви є? І чи не забули ви включити у ваш перелік головне поняття.
- Дивлюся на діда приголомшено, та згадую чомусь слова дивакуватої художниці Діни: «Після того як ти вб'єш у собі людину, ти вб'єш іще багато людей...»
- А треба відповідати поняттю на всі сто?
- В ідеалі.
- Я людина! – відповідаю зухвало. – На сто відсотків.
- Упевнені?
- Ви знущаєтеся?
- Анітрохи. У цьому ж і є головна проблема. Сформулювати для себе: як це – бути людиною.
- Простіше простого! Я особистість. Так, я складна, неоднозначна, бо непересічна, і то плюс! Величезний якісний плюс! Інколи мені важко приймати правильні рішення! Іноді роблю те, чого не хочу. Іноді взагалі не розумію, як слід вчинити. Тобто брешу! Майже завжди знаю, як слід вчинити, та не роблю цього. А от чому – надто складно пояснити. Багато мотивів, нашарувань, емоцій, думок.
- То простіше простого, – відказує дід. – Ви розгублена, бо так і не усвідомили, хто ви є. А якщо ви не розумієте, хто ви, то чому наполягаєте, що ви людина на всі сто?
- Реформаторський підводиться першим, ніби все сказав, додати нема чого. Сама в собі копирсайся, мила дівчино.

Дзуськи! Жодних думок, тільки одна: кохана. Я кохана! Лупитиму текст, як насіння на швидкість лузатиму: не зупинятимуся, покінчу вже з благодійністю, щоб потонути в обіймах людини, яку ідентифікувала одним словом, щойно побачивши. І те слово не Блек (чорний), ні. Те слово: мій.

Ніч просить: спочинь, поспи. Як? Маю добити «єдине людство» до тім'ячка. Друкую вже відчайдушно, а дід, певно, теж не спить, бо заважає своїми питаннями безбожно і підло. Дивиться мені в очі: «Хто ви, мила дівчино?»

Хто я? Не жену діда. Хочу прошепотіти йому своє ім'я. Те ім'я, яке від народження дали мама з татом, та раптом розумію – воно не моє, нав'язане, бо мене не спитали: чи згідна бути Іванкою, Вітою, Мішель чи Поліною? Просто дали, як тавро на лоба поставили.

– Так само, як Нінел, – шепочу.

Розповісти б дідові про Нінел. Вона з'явилася на світ в один рік зі мною, у 1986-му. У старовинному будинку біля знесеного Євбазу. У нас із Нінел було багато спільного: одна на двох площада у під'їзді, на яку виходили двері квартири і її батьків, і моїх. Одна спільна стіна, по один бік якої стояло ліжечко Нінел, а по інший – моє, і коли ми трохи підросли, то вночі стукали одна одній у нашу спільну стіну, і то була страшна таємниця. Наші батьки товаришували по-сусідському щиро, тому і ми з Нінел здружилися, і раз, коли гостювали (чи то ми в них, чи то вони в нас), я дізналася, чому сусіди назвали дочку Нінел. Її тато, запальний комуніст, який розквітчував майбуття візерунками Марії Примаченко, признався, що коли народилася дочка, то заявив дружині: «Мою дитину зватимуть тільки Нінел!» Дружина просилася: «Хай уже хоч Нінель...» – та чоловік пояснив їй категорично – не можна! «Саме Нінел! – сказав. – Бо Нінел – то зашифрований Ленін, якщо читати справа наліво». Дружина покивала, та, коли чоловік кудись попхався – чи то на риболовлю, чи то на партійні збори, – потайки від нього понесла новонароджену дочку до церкви і похрестила Настею. Анастасією, бо в день хрестин саме були іменини Анастасії, тож які варіанти? Отак мою подружку зробили Настею-Нінел, зашифрованою на атеїзм православною християнкою.

Розказати б дідові про Нінел. Хай би зрозумів, що люди, інші люди роблять усе, аби ти ніколи не докопався до своєї сутності. Що важко зрозуміти, хто ти, коли решта людей теж не знають, хто вони є. А раз так, то у дідових ідей немає перспектив.

– Немає, – повторюю, та дідова логіка не відпускає, і я беруся рахувати у відсотках: якому з перелічених раніше понять відповідаю повністю.

Жінка? Як згадати про трансгендерів, то не факт. А раптом дійсно завтра, незважаючи і попри, задумаю змінити стать?

Українка? Хтозна. Мамині предки хоч і зафіксувалися в Києві років двісті тому, але як вони там опинилися з прізвиськом Краус, сімейна історія не уточнює; а на татовій запорозькій козацькій родовій деревині гойдається чимала така бабусина гілочка з прізвиськом Смоленська.

Патріотка? Отут безліч обурених думок, бо, коли нотаріус розмірковував про страшні нескінченні безцільні війни, хотілося, щоб він не мені все те говорив. Хлопцям в окопах на сході. І хай би почув їхні відповіді. Чи тих трьох жінок із теплої і сирої від нескінченного сушіння овочів квартири, серед яких там і я... Я – волонтерка загальним терміном дві доби зі свого тридцяти одного року життя. І на один відсоток справ не наберу для патріотизму, – признаюся розгублено. І вже маю аргументи на власну підтримку: а я думаю! Часто думаю про все те: про патріотизм, Майдан, війну на сході, про підступне протиприродне гібридне мирне життя посеред війни, яке не можу ані прийняти, ані виправдати, ані звільнитися від нього, тому і зненавиділа компроміси, тому і поховала всіх донедавна. І, якщо чесно, саме поняття «патріотизм» лишається для мене настільки посутим його практичним застосуванням, що я вже не розумію його теоретичної основи.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.